

MIĘDZYNARODOWE REGULAMINY
EGZAMINÓW PSÓW RATOWNICZYCH

FEDERATION CYNOLOGIQUE INTERNATIONALE FCI

i

INTERNATIONALE RETTUNGSHUNDEORGANISATION IRO

Wstęp

Przedstawione regulaminy egzaminów dla psów ratowniczych zostały opracowane przez Komisję FCI do psów ratowniczych i IRO (Międzynarodowa Organizacja Psów Ratowniczych) i były przyjęte na walnym zgromadzeniu IRO.

Zastępują one dotychczas obowiązujące regulaminy egzaminów psów ratowniczych FCI i IRO. Regulaminy były opracowane i napisane w języku niemieckim. Przy tłumaczeniach na inne języki, w przypadku wątpliwości, obowiązuje tekst niemiecki.

Te regulaminy są przyjęte na okres pięciu lat. Po tym czasie, mogą być w razie potrzeby na podstawie praktycznych doświadczeń z egzaminów,- zmienione lub rozszerzone.

Zmiany takie wymagają formalnej uchwały FCI i IRO. Podane regulaminy są obowiązujące dla wszystkich członków (grup) FCI i IRO.

Zatwierdzone przez Zarząd FCI i walne zgromadzenie IRO w dniu 19.04.2005 w Yongin, Korea.

Obowiązuje od 01 stycznia 2006

SPIS TREŚCI

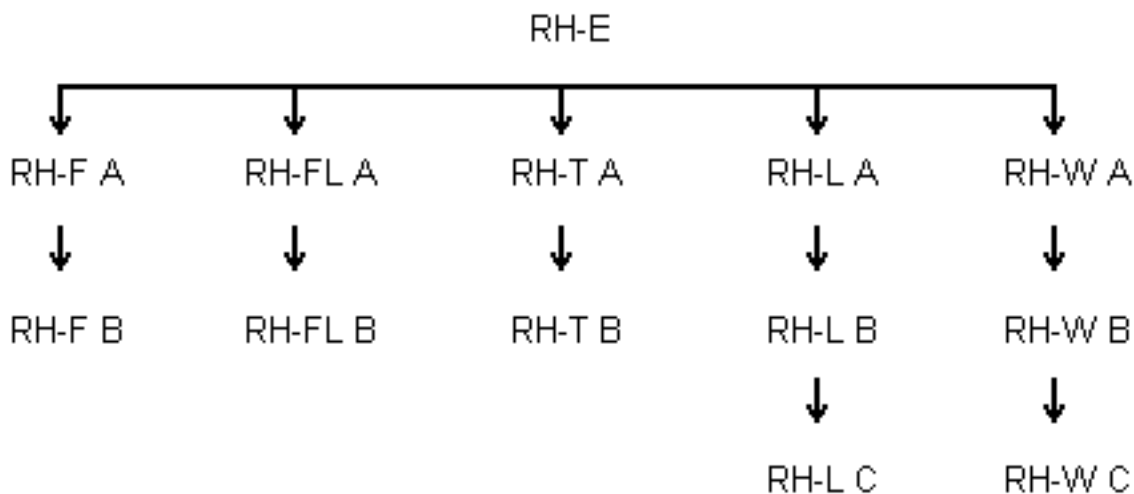
Wstęp.....	2
Spis treści:.....	3
Struktura egzaminów.....	4
Postanowienia ogólne.....	5
Uprawnienia do organizowania egzaminów.....	5
Organizacja egzaminów.....	6
Odpowiedzialność.....	6
Limit wieku.....	6
Sprawdzenie charakteru psa.....	6
Obowiązki uczestnika egzaminu.....	6
Książka pracy psa.....	6
Ocena.....	7
Tabela punktacji.....	7
Zaliczenie egzaminu.....	7
Karty ocen i formularze.....	7
Sędzia.....	8
Wartość dyscyplin sędziowanych w ciągu jednego dnia.....	8
Egzamin Kwalifikacyjny Psów Ratowniczych (RH-E).....	9
Część A - praca węchowa- wersja tropienie (RH-E).....	9
Część A - praca węchowa - wariant przeszukiwanie terenu (RH-E).....	10
Część A - praca węchowa - wariant przeszukiwanie gruzów (RH-E).....	11
Część B - Posłuszeństwo i sprawność. (RH-E).....	12
Posłuszeństwo psów ratowniczych. RH-F A i B, RH-FL A i B, RH-T A i B.....	14
Posłuszeństwo psów ratowniczych RH-L A, B i C.....	17
Sprawność psów ratowniczych. RH-F A i B, RH-FL A i B, RH-T A i B.....	20
Sprawność psów ratowniczych. RH-L A, B i C.....	23
Egzamin Psa Tropiącego Klasa A (RH-F A).....	25
Egzamin Psa Tropiącego Klasa B (RH-F B).....	27
Egzamin Psa Poszukiwawczego Klasa A (RH-FL A).....	29
Egzamin Psa Poszukiwawczego Klasa B (RH-FL B).....	31
Egzamin Psa Gruzowego Klasa A (RH-T A).....	33
Egzamin Psa Gruzowego Klasa B (RH-T B).....	35
Egzamin Psa Lawinowego Klasa A (RH-L A).....	37
Egzamin Psa Lawinowego Klasa B (RH-L B).....	38
Egzamin Psa Lawinowego Klasa C (RH-L C).....	39
Objaśnienia skrótów.....	40
Wyjątki dotyczące małych psów.....	40
Szkic wysyłania psa na kierunki.....	41
Szkic chodzenia z psem przy nodze.....	42

STRUKTURA EGZAMINÓW

Stopnie egzaminów

Międzynarodowe regulaminy egzaminów psów ratowniczych (IPO-R) obejmują następujące specjalności:

Egzamin kwalifikacyjny psa ratowniczego	RH-E
Egzamin tropiącego psa ratowniczego klasa A	RH-F A
Egzamin tropiącego psa ratowniczego klasa B	RH-F B
Egzamin poszukiwawczego (terenowego) psa ratowniczego klasa A	RH-FL A
Egzamin poszukiwawczego (terenowego) psa ratowniczego klasa B	RH-FL B
Egzamin gruzowego psa ratowniczego klasa A	RH-T A
Egzamin gruzowego psa ratowniczego klasa B	RH-T B
Egzamin lawinowego psa ratowniczego klasa A	RH-L A
Egzamin lawinowego psa ratowniczego klasa B	RH-L B
Egzamin lawinowego psa ratowniczego klasa C	RH-L C
Egzamin wodnego psa ratowniczego klasa A	RH-W A
Egzamin wodnego psa ratowniczego klasa B	RH-W B
Egzamin wodnego psa ratowniczego klasa C	RH-W C

Każdy przewodnik może zaczynać egzaminy od egzaminu kwalifikacyjnego (RH-E) lub dowolnego egzaminu klasy A.

Egzamin zdany w klasie A uprawnia do zdawania egzaminu wyższego stopnia w tej samej specjalności.

POSTANOWIENIA OGÓLNE

Zasady ogólne

Egzaminy psów ratowniczych są podstawowym elementem kwalifikującym psy pod względem ich predyspozycji do pracy w każdej ze specjalności. Zdany egzamin jest dowodem owocnego szkolenia psa ratowniczego w danej specjalności i jest podstawą do włączenia psa do pracy w poszczególnych organizacjach ratowniczych.

O dopuszczeniu do udziału w akcjach ratowniczych decydują wyłącznie poszczególne organizacje ratownicze wg swoich własnych kryteriów. Z tego względu mogą być wymagane również inne warunki np. dodatkowa wiedza przewodnika - kursy radiowe, wspinaczkowe, limit wieku dla psa i człowieka, testy fizyczne (kondycyjne), regulaminowe wyposażenie, kursy pierwszej pomocy, okresowe powtarzanie egzaminów itp.

Egzaminy mogą być prowadzone w ciągu całego roku. **Jeśli nie można zagwarantować bezpieczeństwa dla ratownika i psa - należy odstąpić od przeprowadzania egzaminu.**

Do egzaminów psów ratowniczych mogą przystępować psy bez względu na rasę, wielkość czy pochodzenie (rodowód).

Przewodnik może uczestniczyć w danym dniu tylko w egzaminie z jednej specjalności. Po zdanym egzaminie klasy A pies może przystąpić do egzaminu klasy B tej samej specjalności - wszystko przy uwzględnieniu limitu wieku psa. Te same zasady dotyczą zdawania na klasę C po zaliczeniu egzaminu na klasę B.

Jeden przewodnik może prowadzić kilka psów. Jeden pies może być prowadzony tylko przez jednego przewodnika. Zameldowanie u sędziego i odmeldowanie jest wykonywane na smyczy i łańcuszku.

Wszystkie ćwiczenia rozpoczynają się i kończą postawą zasadniczą. W czasie egzaminu przewodnik komunikuje się z psem używając krótkich komend słownych. Dopuszczalne jest połączenie imienia psa z komendą i taka kombinacja jest uznawana za pojedynczą komendę.

Definicja informacji na bringsel: po znalezieniu ukrytej osoby pies musi przynieść bringsel przewodnikowi. Po odebraniu bringsela, na komendę pies musi samodzielnie doprowadzić przewodnika do ukrytej osoby. Pies musi przez cały czas zachować kontakt z przewodnikiem.

Suki z cieczką są dopuszczane do wszystkich egzaminów, muszą być jednak odizolowane od innych i startują na końcu.

Pies który nie uzyskał oceny pozytywnej, może zdawać egzamin po upływie minimum 6 dni.

Chore i niesprawne zwierzęta są wykluczane z egzaminu i nie mogą pozostawać na terenie gdzie egzamin jest przeprowadzany. Sędzia jest uprawniony do przerwania pracy gdy pies w wyraźny sposób wychodzi z ręki przewodnika lub w widoczny sposób jest zbyt słabo przygotowany do egzaminu lub gdy jest wyraźnie widoczne, że z powodu błędnego przygotowania do pracy pies nie jest w stanie wykonać wymaganych zadań w poszczególnych częściach.

Każde niepożądane zachowanie psa w stosunku do pozoranta wpływa negatywnie na ocenę. W przypadku odniesienia urazu przez pozoranta, pies zostaje zdyskwalifikowany. Niesportowe zachowanie przewodnika upoważnia sędziego do zdyskwalifikowania przewodnika.

Uprawnienia do organizowania egzaminów

Do organizowania egzaminów psów ratowniczych upoważnia krajowa organizacja FCI albo IRO – NRO. Egzamin może się odbyć przy udziale minimum czterech przewodników z psami.

Organizacja egzaminów

Kierownik egzaminu jest odpowiedzialny za organizację całości egzaminu. Zarządza i kontroluje działania, które są potrzebne do przygotowania i przeprowadzenia egzaminów.

Odpowiedzialność

Właściciel psa odpowiada za wszelkie szkody osobowe i rzeczowe spowodowane przez swojego psa. Z tego powodu powinien posiadać odpowiednie ubezpieczenie. Przewodnik psa na własne ryzyko wykonuje dobrowolnie polecenia sędziego i organizatorów. Za ewentualne wypadki, swoje i psa, w ciągu całego egzaminu odpowiada przewodnik.

Dowód z urzędowo zarządzonymi szczepieniami należy pokazać na żądanie sędziemu lub organizatorowi przed rozpoczęciem egzaminu.

Limit wieku

W dniu egzaminu pies musi mieć ukończone co najmniej:

- Egzamin kwalifikacyjny - 14 miesięcy
- Egzamin Klasa A - 18 miesięcy
- Egzamin Klasa B - 19 miesięcy
- Egzamin Klasa C - 20 miesięcy

Sprawdzenie charakteru psa

Sędzia obserwuje zachowanie psa przed rozpoczęciem i podczas egzaminu. Sędzia jest zobowiązany przy widocznych poważnych błędach charakteru psa- wykluczyć psa z egzaminu i zaznaczyć to w książce pracy psa.

Charakter psa ocenia się wg następujących kryteriów:

- a) reakcja psa na obce osoby
- b) reakcja psa przy niespodziewanych działaniach
- c) reakcja psa w utrudnionych warunkach ;długotrwała praca ,równoczesny udział większej ilości psów w ćwiczeniu, ekstremalne wysokie lub niskie temperatury, kurz, dym oraz silne nieprzyjemne zapachy.
- d) inne błędy charakteru: lęk przy strzałach, agresja spowodowana małą odpornością psychiczną, lękliwość ,nadpobudliwość itp.

Obowiązki uczestnika egzaminu

Przewodnik psa jest zobowiązany do zgłoszenia swojego uczestnictwa w egzaminie w określonym terminie. Jeżeli przewodnik nie może punktualnie zgłosić się na egzamin, musi o tym poinformować kierownika egzaminu. Przewodnik jest zobowiązany do podporządkowania się poleceniom sędziego i kierownika egzaminu. Przewodnik przystępujący do egzaminu musi być ubrany i wyposażony stosownie do specjalności egzaminu. Przewodnik powinien dokończyć wszystkie części egzaminu nawet wtedy, gdy w jednej części nie uzyskał minimalnej ilości punktów. Egzamin jest zakończony podaniem wyników i wpisaniem ich do książki pracy psa. Przerwanie egzaminów wpisywane jest do książki pracy z uzasadnieniem.

Książka pracy psa

Każdy uczestnik musi mieć książkę pracy psa wydaną przez krajową organizację. Wydanie jej musi być wpisane do rodowodu i zarejestrowane w FCI-LAO albo IRO-NRO przy psach bez rodowodu. Przewodnik przed rozpoczęciem egzaminu ,oddaje książkę kierownikowi egzaminu. Wynik egzaminu wpisuje do niej kierownik egzaminu a kontroluje i podpisuje sędzia.

Ocena

Wykonanie ćwiczeń jest oceniane słownie i punktowo. Nota i przynależące do niej punkty muszą dokładnie odzwierciedlać sposób wykonania ćwiczenia. Przy równej punktacji o lokacie decyduje kolejno: 1 praca wężowa 2 posłuszeństwo , 3 sprawność

Tabela punktacji

Punktacja	doskonała	bardzo dobra	dobra	dostateczna	niezadowalająca	niedostateczna
2 punkty	2,0	2,0	2,0	1,5	1,0	0,5-0
3 punkty	3,0	3,0	2,5	2,5-2,0	1,5	1,0-0
5 punktów	5,0	4,5	4,0	3,5	3,0-2,0	1,5-0
7 punktów	7,0	6,5	6,0	5,5-5,0	4,5-2,5	2,0-0
8 punktów	8,0	7,5	7,0-6,5	6,0	5,5-3,0	2,5-0
10 punktów	10,0	9,5-9,0	8,5-8,0	7,5-7,0	6,5-4,0	3,5-0
15 punktów	15,0-14,5	14,0-13,5	13,0-12,0	11,5-10,5	10-5,5	5,0-0
20 punktów	20,0-19,5	19,0-18,0	17,5-16,0	15,5-14,0	13,5-7,5	7,0-0
25 punktów	25,0-24,0	23,5-22,5	22,0-20,0	19,5-17,5	17,0-9,0	8,5-0
30 punktów	30,0-29,0	28,5-27,0	26,5-24,0	23,5-21,0	20,5-11,0	10,5-0
35 punktów	35,0-34,0	33,5-31,5	31,0-28,0	27,5-24,5	24,0-13,0	12,5-0
40 punktów	40,0-38,5	38,0-36,0	35,5-32,0	31,5-28,0	27,5-14,5	14,0-0
50 punktów	50,0-48,0	47,5-45,0	44,5-40,0	39,5-35,0	34,5-18,0	17,5-0
60 punktów	60,0-58,0	57,5-54,0	53,5-48,0	47,5-42,0	41,5-21,5	21,0-0
70 punktów	70,0-67,5	67,0-63,0	62,5-56,0	55,5-49,0	48,5-25,0	24,5-0
80 punktów	80,0-77,0	76,5-72,0	71,5-64,0	63,5-56,0	55,5-28,5	28,0-0
90 punktów	90,0-86,5	86,0-81,0	80,5-72,0	71,5-63,0	62,5-32,0	31,5-0
100 punktów	100-96,0	95,5-90,0	89,5-80,0	79,5-70,0	69,5-36,0	35,5-0
120 punktów	120-114,5	114-108	107,5-96	95,5-84	83,5-42,5	42-0
200 punktów	200,191	190-180	179-160	159-140	139-70	69-0
300 punktów	300-286	285-270	269-240	239-210	209-110	109-0
procentowo	Więcej niż 95%	95-90 %	89-80 %	79-70 %	69-36 %	35-0 %

Przy ocenie ogólnej powinny być uwzględnione tylko punkty całkowite. To nie oznacza, że przy poszczególnych ćwiczeniach nie mogą być zastosowane ułamki punktów. Jeżeli po podsumowaniu punktów ze wszystkich ćwiczeń danej dyscypliny wychodzą ułamki, wynik powinien być zaokrąglony w dół lub w górę w zależności od ogólnego wrażenia.

Zaliczenie egzaminu

Egzamin jest zaliczony ,jeżeli pies w każdej części egzaminu osiągnął co najmniej 70% możliwych punktów.

Karty ocen i formularze

Przy prowadzeniu dokumentacji egzaminów obowiązują krajowe przepisy.

Sędzia

Egzaminy może oceniać sędzia z krajowej organizacji FCI-LAO lub IRO. Jeden sędzia może w ciągu jednego dnia ocenić maksymalnie 36 jednostkowych dyscyplin (jednostek). Obowiązują wszystkie postanowienia dotyczące sędziowania w danym kraju.

Wartość dyscyplin sędziowanych w ciągu jednego dnia

RH-E		2 jednostki
Posłuszeństwo wszystkie specjalności		1 jednostka
Sprawność wszystkie specjalności		1 jednostka
RH-F	praca wężowa	1 jednostka
RH-FL	praca wężowa	1 jednostka
RH-T	praca wężowa	1 jednostka
RH-L	praca wężowa	1 jednostka
RH-W A	praca w wodzie	1 jednostka
RH-W B	praca w wodzie	2 jednostki
RH-W C	praca w wodzie	4 jednostki

Decyzja sędziego jest ostateczna.

Egzamin Kwalifikacyjny Psów Ratowniczych (RH-E)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca węchowa (jedna z trzech do wyboru)	100 punktów	
Część B	Posłuszeństwo i sprawność	100 punktów	str. 12
Maksymalna liczba punktów: 200 punktów			

Część A - praca węchowa - wersja tropienie (RH-E)

Maksymalna liczba punktów:	100 punktów
1. Wskazanie	20 punktów
2. Trzymanie się ścieżki śladu	50 punktów
3. Przedmioty 3 szt. x 10pkt.	30 punktów

Czas na wypracowanie śladu: 15 minut

Ślad własny, ok. 600 kroków, wiek śladu: 30 minut

2 załamania dopasowane do ukształtowania terenu

3 przedmioty użytkowe wielkości buta

Tropienie luzem lub na 10 metrowej lince

Początek śladu oznaczony

Postanowienia ogólne:

Przewodnik powinien postąpić się przedmiotami użytkowymi dobrze nasączonymi jego wonią, nie przekraczającymi podanej wielkości i nie różniące się znacząco kolorem od podłoża. Pierwszy przedmiot powinien być położony na pierwszej prostej, drugi na drugiej prostej, a trzeci na końcu śladu. Zapach śladu powinien być niezmienny w miarę możliwości przy kładzeniu przedmiotu. Przewodnik (=deptacz) nie może szurać nogami ani zatrzymywać się. Przedmioty nie powinny być położone obok, ale na ścieżce śladu. Przerwanie pracy przez sędziego następuje gdy przewodnik jest oddalony od śladu ponad 10 m. W trudnym terenie sędzia może pozwolić na większy dystans. Przerwanie pracy następuje w każdym przypadku gdy sędzia ma wrażenie, że pies nie potrafi już podjąć śladu o własnych siłach.

Komendy:

"Ślad". Komenda jest dozwolona, na początku śladu i po każdym przedmiocie. Dozwolone są również okazyjne: chwalenie oraz komenda "ślad", ale oprócz miejsc w pobliżu załamania i przedmiotów.

Ćwiczenie wskazywania

Ćwiczenie to wykonywane jest poza terenem poszukiwania. Pozorant (niepostrzeżenie dla psa) udaje się w wyznaczone miejsce. Na polecenie sędziego przewodnik posyła psa jednorazową komendą do oddalonej o ok. 30 m widocznej, siedzącej lub leżącej osoby. Pies ma wyraźnie wskazać - bez pomocy przewodnika. Przewodnik potwierdza wskazanie. W zależności od sposobu oznaczania, przewodnik na polecenie sędziego udaje się do danej osoby lub jest do niej prowadzony przez psa. Przewodnik odkłada psa 3 m od pozoranta. Pies ma się spokojnie zachowywać podczas gdy przewodnik podchodzi do odnalezionej osoby. Na polecenie sędziego przewodnik z psem odmeldowuje się. Jeżeli informacja jest wykonana z pomocą przewodnika lub pozoranta za ćwiczenie dostaje 0 punktów.

Postanowienia wykonawcze:

Po wywołaniu przewodnik z psem melduje się u sędziego. Przed pracą na śladzie, na początku, a także w trakcie całego śladu niedopuszczalny jest jakikolwiek przymus. Przewodnik idzie za psem utrzymując odległość 10 m, również przy tropieniu luzem (bez linki). Jak tylko pies znajdzie przedmiot, musi go, bez wpływania przewodnika, natychmiast podjąć lub przekonywująco zaznaczyć. Przy podjęciu może zatrzymać się i stać lub usiąść, albo przyjść do przewodnika. Kontynuacja marszu z przedmiotem jak również podjęcie w pozycji leżącej jest błędne. Zaznaczanie może być wykonane na leżąco, siedząco lub stojąco (również zamiennie). Jeżeli pies zaznaczył przedmiot, przewodnik do niego się udaje. Przez podniesienie przedmiotu do góry, przewodnik pokazuje, że pies znalazł. Następnie przewodnik wraz z psem kontynuują pracę na śladzie. Po ukończeniu pracy na śladzie przewodnik oddaje znalezione przedmioty sędziemu.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Kwalifikacyjny Psów Ratowniczych (RH-E)

Część A - praca węchowa - wariant przeszukiwanie terenu (RH-E)

Maksymalna liczba punktów	100 punktów
1. Przeszukanie terenu	30 punktów
2. Wskazanie	70 punktów

Czas przeszukiwania max. 10 minut

Wielkość terenu : 5000 m², otwarty i zalesiony teren, 1 osoba

Postanowienia ogólne

Przewodnik przed wykonaniem ćwiczenia ma objaśnić sędziemu sposób wskazania: czy pies zaszczecka, czy przyniesie bringsel czy będzie oznajmiał swobodnie biegając między pozorantem a przewodnikiem.

Pies może mieć na sobie kamizelkę i/lub obrozę. Przewodnikowi wolno wybrać drogę po terenie.

Wykonanie ćwiczenia i wskazanie osoby

Sędzia wprowadza pozoranta przed wykonaniem ćwiczenia. Pies może mieć kontakt z pozorantem. Pozoranci mogą być użyci kilkakrotnie. Pozoranci muszą leżeć w odległości przynajmniej 10 m od poprzedniego miejsca ukrycia.

Przewodnik ze swoim psem przygotowanym do pracy melduje się u sędziego. Sędzia wyjaśnia zadanie do wykonania.

Sędzia nakazuje pozorantowi, aby ukrył się w wyznaczonym miejscu. Przewodnik z psem może obserwować odchodzenie osoby i może motywować głosem psa.

Na polecenie sędziego rozpoczyna przeszukiwanie. Przewodnik ustawia psa w wygodnym wg niego miejscu. Na polecenie przewodnika pies zaczyna przeszukiwać teren. W pierwszej linii powinna być sprawdzona intensywność pracy psa i jego posłuszeństwo. Przewodnik może opuścić punkt startu dopiero kiedy zezwoli na to sędzia.

Pies musi wyraźnie wskazać znaną osobę. Przewodnik musi zameldować sędziemu o znalezieniu pozoranta i dopiero na polecenie sędziego może udać się do psa. Pies ma pozostawać w promieniu 2 m od pozoranta oszczekując, aż nie nadejdzie przewodnik. Należy zwrócić uwagę na ukształtowanie terenu. Przy informacji na bringsel i oznajmiania pies ma doprowadzić bezpośrednio do poszkodowanego - najkrótszą drogą. Jeżeli informacja jest sprowokowana przez przewodnika lub pozoranta, za ćwiczenie pies uzyskuje zero punktów. Przy wskazywaniu zabronione jest jakiegokolwiek wsparcie przez przewodnika lub pozoranta.

Ćwiczenie jest zakończone na polecenie sędziego.

Ocena:

Pierwsze złe wskazanie -20 punktów

Drugie złe wskazanie: zakończenie ćwiczenia w części A

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem się przewodnika u sędziego i podaniem przez niego punktów.

Egzamin Kwalifikacyjny Psów Ratowniczych (RH-E)

Część A - praca węchowa - wariant przeszukiwanie gruzów (RH-E)

Maksymalna liczba punktów	100 punktów
1. Przeszukanie terenu	30 punktów
2. Wskazanie	70 punktów

Czas przeszukiwania max. 15 minut

Wielkość ruin: 400 m² do 600 m², jeden poziom, 1 osoba

Postanowienia ogólne

Pozorant musi zająć pozycję na 10 minut przed wprowadzeniem psa. Dozwolony jest kontakt wzrokowy i fizyczny psa z pozorantem. Kryjówki mogą być użyte kilkakrotnie. Kryjówka, której poprzednio używał pozorant musi zostać otwarta. Pozoranci są zabierani każdorazowo z gruzów. Miejsca ukrycia muszą być oddalone od siebie o przynajmniej 10 m.

Przewodnik przed wykonaniem ćwiczenia ma objaśnić sędziemu sposób wskazania: czy pies zaszczecka, czy przyniesie bringsel czy będzie oznajmiał swobodnie biegając między pozorantem a przewodnikiem. Pies może mieć na sobie kamizelkę i/lub obroź.

Przewodnik za zgodą sędziego może towarzyszyć psu w gruzach.

Wykonanie ćwiczenia i wskazanie osoby

Przewodnik oczekuje na rozpoczęcie ćwiczenia poza terenem gruzów. Na polecenie sędziego zgłasza się z psem gotowym do przeszukiwania. Sędzia wyjaśnia przewodnikowi zadanie. Przewodnik ustawia psa w wygodnym wg niego miejscu jednak nie po stronie gdzie znajduje się pozorant. Należy zwrócić uwagę na kierunek wiatru. Na polecenie przewodnika pies zaczyna przeszukiwać gruzy. Sprawdza się intensywność pracy psa i jego posłuszeństwo (sterowność). Pies musi wyraźnie wskazać znaną osobę. Przewodnik musi zameldować sędziemu o znalezieniu pozoranta i dopiero na polecenie sędziego może udać się do psa. Pies ma pozostawać w promieniu 2 m od pozoranta oszczekując, aż nie nadejdzie przewodnik. **Przewodnik ma jednoznacznie rozpoznać, gdzie pojawił się zapach, ewentualnie zawirowania.** Należy zwrócić uwagę na ukształtowanie terenu. Przy informacji na bringsel i oznajmiania pies ma doprowadzić bezpośrednio do uszkodzonego - najkrótszą drogą. Jeżeli informacja jest sprowokowana przez przewodnika lub pozoranta za ćwiczenie pies uzyskuje 0 punktów. Przy wskazywaniu zabroniona jest jakakolwiek pomoc ze strony przewodnika lub pozoranta.

Ćwiczenie jest zakończone na polecenie sędziego.

Ocena:

Pierwsze złe wskazanie: -20 punktów

Drugie złe wskazanie: zakończenie ćwiczenia w części A

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem się przewodnika u sędziego i podaniem przez niego punktów.

Część B - Posłuszeństwo i sprawność. (RH-E)

Maksymalna liczba punktów	100 punktów
1. Chodzenie przy nodze na smyczy	10 punktów
2. Chodzenie przy nodze bez smyczy	15 punktów
3. Poruszanie się po nieprzyjemnym podłożu	10 punktów
4. Swobodne bieganie z przywołaniem	10 punktów
5. Przechodzenie przez grupę ludzi	10 punktów
6. Pokonywanie 3 różnych przeszkód	15 punktów
7. Pokonywanie sztywnej kładki	10 punktów
8. Noszenie i przekazywanie psa	10 punktów
9. Warowanie z rozpraszeniem uwagi	10 punktów

Postanowienia ogólne:

Początek i wykonanie ćwiczeń zapowiada sędzia lub osoba przez niego wyznaczona. Pies ma wykonywać ćwiczenia wesolo i szybko. W pozycji zasadniczej pies siedzi blisko i prosto po lewej stronie przewodnika, tak że łopatka psa znajduje się na wysokości kolana przewodnika.

Postanowienia wykonawcze:

1. Chodzenie przy nodze na smyczy (10 punktów)

Komenda: "równaj"

Komenda jest dozwolona przy każdym ruszeniu. Przewodnik udaje się ze swoim psem zapiętym na smycz do sędziego, każe psu usiąść i przedstawia się. Smycz musi być trzymana w lewej ręce i ma luźno zwisać. Z pozycji zasadniczej, na komendę przewodnika "równaj", pies musi iść uważnie, wesolo i dokładnie, z łopatką zawsze na wysokości kolana po lewej stronie przewodnika, a przy zatrzymaniu się samodzielnie, szybko i dokładnie usiąść. Wysuwanie się psa do przodu, pozostawanie w tyle, odchodzenie w bok, jak również niezdecydowane zachowanie się przewodnika na zwrotach są błędne. Normalnym krokiem wykonuje się zwroty w lewo, w prawo, a następnie w tył. Zatrzymanie ma być pokazane 2 razy. Przy ostatnim zatrzymaniu należy odpiąć smycz.

2. Chodzenie przy nodze bez smyczy (15 punktów)

Komenda: "równaj"

Komenda jest dozwolona przy każdym ruszaniu. Z pozycji zasadniczej na komendę przewodnika "równaj", pies musi iść uważnie, wesolo i dokładnie, z łopatką zawsze na wysokości kolana po lewej stronie przewodnika, a przy zatrzymaniu się samodzielnie, szybko i prosto usiąść. Wyszukanie się do przodu, pozostawanie w tyle, odchodzenie w bok przez psa, jak również niezdecydowane zachowanie się przewodnika na zwrotach są błędne. W marszu normalnym krokiem należy wykonać zwroty w lewo, w prawo, w tył. Należy wykonać jednokrotne zatrzymanie. Podczas chodzenia bez smyczy następuje odwracanie uwagi poprzez oddanie 2 strzałów (kaliber 6-9 mm) i dźwięki pracującego silnika. Pies powinien zachować się na strzały obojętnie. Wszelkie objawy lęku psa na strzały i hałas powodują wycofanie psa z egzaminu. Jeżeli pies wykaże agresję na strzał, jest to warunkowo błędne, dopóki pozostaje "w ręku" przewodnika. Pełną punktację może otrzymać tylko pies zachowujący się zupełnie obojętnie na strzał i wszelkie odgłosy otaczającego środowiska.

Agresywne i lękliwe psy powinny być usuwane z egzaminu.

3. Poruszanie się po nieprzyjemnym podłożu. (10 punktów)

Przeszkoda: na powierzchni ok. 3 x 3 m są rozłożone nieprzyjemne materiały (np. podłożone pod kamienie kawałki blachy, siatki stalowej, folii, a także gruz itp.)

Komenda: "równaj"

Przewodnik z psem przyjmuje przed przeszkodą pozycję zasadniczą. Po komendzie "równaj" przewodnik przekracza przeszkodę wraz z psem przy nodze tam i z powrotem przy czym w drodze powrotnej należy wykonać zatrzymanie. Po opuszczeniu tej powierzchni przewodnik wraz z psem przyjmuje pozycję zasadniczą.

4. Swobodne bieganie z przywołaniem (10 punktów)

Komenda: "biegaj", "do mnie"

Z pozycji zasadniczej przewodnik na polecenie sędziego puszcza psa luzem. Przewodnik nie zmienia swojej pozycji. Gdy pies oddali się co najmniej 10 m, na polecenie sędziego przewodnik przywołuje psa do siebie używając dowolnej komendy. Pies powinien natychmiast i wesoło wrócić do przewodnika.

5. Przechodzenie przez grupę ludzi. (10 punktów)

Komenda: "równaj"

Na polecenie sędziego przewodnik z psem przy nodze bez smyczy przechodzi przez grupę poruszających się ludzi, składającą się z co najmniej 4 osób. Przewodnik powinien co najmniej raz zatrzymać się w grupie.

6. Pokonywanie 3 różnych przeszkód (15 punktów)

Komendy: "równaj", "hop"

Pies jest prowadzony komendą "równaj" do trzech następujących po sobie naturalnych przeszkód. Jako przeszkody mogą służyć np.: krzaki, beczka, słup itp. , których wysokość zawiera się między 0,40 a 0,80 m. Po komendzie "hop" pies musi pokonać przeszkodę skokiem lub przechodząc po niej. Przewodnik idzie obok psa.

7. Pokonywanie sztywnej kładki (10 punktów)

Komenda: "równaj"

Pies jest prowadzony do drewnianej kładki z podejściem. Kładka powinna mieć ok. 4,5 m długości, ok. 0,40 m wysokości i maksymalnie 0,40 m szerokości. Z komendą "równaj" pies musi spokojnie i pewnie wejść na podejście, a następnie przejść przez całą kładkę. Przewodnik idzie obok normalnym krokiem.

8. Noszenie i przekazywanie psa (10 punktów)

Komenda: "do mnie"

Pies jest podnoszony z podłoża lub z jakiegoś podwyższenia (np. stołu) przez przewodnika lub inną osobę i następnie jest niesiony ok. 10 m i podany innej osobie obcej lub przewodnikowi. Ta osoba również przenosi psa na ok. 10 m i stawia go na podłożu. Na polecenie sędziego przewodnik przywołuje psa do siebie, przyjmuje pozycję zasadniczą, następnie zapina psa na smycz i udaje się do sędziego. Pies nie może wykazać agresji wobec przewodnika ani wobec pomocnika.

9. Warowanie z odwracaniem uwagi (10 punktów)

Komendy: "waruj", "siad"

W momencie rozpoczęcia pracy przez innego psa (lub kilka psów) przewodnik komendą słowną „waruj” lub komendą optyczną kładzie swojego psa na wyznaczonym przez sędziego miejscu. Następnie przewodnik, nie pozostawiając przy psie jakiegokolwiek przedmiotu, odchodzi od niego przynajmniej 30 kroków i ostatecznie staje odwrócony w kierunku do psa. Pies musi spokojnie leżeć podczas wykonywania ćwiczeń od 1 do 8 przez innego psa. Przewodnik musi stać spokojnie i niedozwolone jest jakiegokolwiek jego wpływanie na psa. Podczas wykonywania ćwiczenia 5 przez drugiego psa przewodnik przechodzi do poruszającej się grupy, a po zakończeniu tego ćwiczenia samodzielnie wraca na poprzednie miejsce. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i staje po jego prawej stronie. Na ponowne polecenie sędziego daje komendę słowną "siad". Pies musi szybko i równo usiąść.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem przez sędziego oceny.

Posłuszeństwo psów ratowniczych. RH-F A i B, RH-FL A i B, RH-T A i B

Maksymalna liczba punktów	50 punktów
1. Chodzenie przy nodze bez smyczy	10 punktów
2. Siad w marszu	5 punktów
3. Waruj w marszu z przywołaniem	5 punktów
4. Stój w marszu z przywołaniem	5 punktów
5. Aportowanie	5 punktów
6. Czołganie	5 punktów
7. Wysyłanie naprzód z warowaniem	5 punktów
8. Warowanie z rozpraszaniem uwagi	10 punktów

Postanowienia ogólne:

Sędzia ma możliwość podjęcia decyzji o przeprowadzeniu ćwiczeń posłuszeństwa grupowo z max 3 psami jednocześnie.

Meldowanie i odmeldowywanie przewodnika u sędziego odbywa się z psem na smyczy. Dozwolona jest smycz i łańcuszek.

Dobór komend pozostawia się przewodnikowi, muszą to być krótkie wyrazy.

Pies musi wykonywać ćwiczenia wesoło i szybko. W pozycji zasadniczej pies siedzi blisko i równo po lewej stronie przewodnika, tak że ramię psa znajduje się na wysokości kolana przewodnika. Sędzia wydaje polecenia tylko do rozpoczęcia ćwiczenia. Większość pozostałych elementów jak zwroty, zatrzymania, zmiany tempa marszu itd. wykonuje samodzielnie przewodnik. Jednakże dozwala się przewodnikowi pytanie sędziego o wskazówki.

Grupa składa się z przynajmniej czterech osób, włącznie z drugim przewodnikiem, przy czym w grupie musi być jedna osoba prowadząca psa na smyczy.

Elementy, których wykonanie dopuszcza tylko decyzja sędziego, są wyraźnie zaznaczone w opisie ćwiczeń. Przy przywołaniu psa z pozycji "sprzed przewodnika" do pozycji "przy nodze", pies może tę pozycję siedzącą przyjąć bezpośrednio (zataczając zadem półokrąg) lub obchodząc przewodnika dookoła.

Kolejność ćwiczeń 1-6 jest losowana bezpośrednio przed startem.

Elementem rozpraszającym podczas ćwiczeń może być odgłos pracującego silnika, oprócz tego można użyć 2 strzały (kaliber 6-9 mm) z wyjątkiem ćwiczenia wysyłania "naprzód".

Pies ma się zachowywać obojętnie na strzały i hałas. Jeżeli pies zachowa się lękliwie na odgłos strzałów lub hałas zostaje wycofany z egzaminu. Jeżeli pies na odgłos strzału zachowuje się agresywnie - będzie to uznane jako błąd, dopóki przewodnik panuje nad psem. Maksymalną liczbę punktów może uzyskać pies, który jest obojętny na strzały i hałas.

Agresywne i lękliwe psy są z egzaminu wykluczone.

Postanowienia wykonawcze:

1. Chodzenie przy nodze bez smyczy (10 punktów).

Komenda: "równaj"

Komenda jest dozwolona przy ruszeniu z miejsca i przy zmianie tempa marszu. Z pozycji zasadniczej, na komendę przewodnika "równaj", pies musi uważnie, wesoło i dokładnie, z łopatką zawsze na wysokości kolana przewodnika iść po jego lewej stronie. Przy zatrzymaniu się ma samodzielnie, szybko i równo usiąść. Wysuwanie się psa do przodu, jego pozostawanie w tyle lub odchodzenie w bok są błędami. Błędne jest również zwalnianie i niezdecydowane zachowanie się przewodnika na zwrotach.

W marszu normalnym krokiem należy wykonać przynajmniej jeden zwrot w lewo, jeden w prawo i jeden w tył. Zmiana tempa marszu z biegu do marszu wolnego musi być wykonana bez tempa pośredniego tzn. wykonanego normalnym krokiem. W marszu krokiem normalnym należy pokazać dwa zatrzymania.

Na zakończenie ćwiczenia przewodnik wraz z psem, na polecenie sędziego, przechodzi przez grupę osób i wykonuje w niej przynajmniej jedno zatrzymanie. Osoby w grupie przemieszczają się względem siebie.

2. Siad w marszu (5 punktów).

Komendy: "równaj", "siad"

Z pozycji zasadniczej przewodnik wraz z psem przy nodze bez smyczy idzie naprzód. Po 10-15 krokach pies na komendę słowną "siad" lub komendę optyczną ma szybko usiąść. Ma się to odbyć bez zmiany tempa ruchu przez przewodnika i bez oglądania się na psa. Po następnych 30 krokach przewodnik staje i odwraca się w stronę psa. Na polecenie sędziego przewodnik wraca do swojego psa i przyjmuje pozycję zasadniczą.

3. Warowanie z przywołaniem (5 punktów).

Komenda: "równaj" , "waruj" , "do mnie" , "noga"

Z pozycji zasadniczej przewodnik wraz z psem przy nodze bez smyczy idzie naprzód. Po 10-15 krokach pies ma na komendę słowną "waruj" lub komendę optyczną natychmiast zawarować. Ma się to odbyć bez zmiany tempa marszu przez przewodnika i bez oglądania się na psa. Po następnych 30 krokach w kierunku na wprost przewodnik zatrzymuje się, odwraca się do swojego spokojnie leżącego psa. Na polecenie sędziego przewodnik komendą słowną "do mnie" lub komendą optyczną przywołuje psa do siebie. Wesoło i szybkim krokiem pies ma przyjść do przewodnika i usiąść tuż przed nim. Na komendę słowną lub optyczną pies ma zająć pozycję zasadniczą.

4. Stój w marszu z przywołaniem (5 punktów).

Komendy: "równaj", "stój", "do mnie", "noga"

Z pozycji zasadniczej przewodnik wraz z psem przy nodze bez smyczy idzie naprzód.. Po 10-15 krokach pies ma na komendę słowną "stój" lub komendę optyczną natychmiast stanąć. Ma się to odbyć bez zmiany tempa marszu przez przewodnika i bez oglądania się na psa. Po następnych 30 krokach w kierunku na wprost przewodnik zatrzymuje się, odwraca się do swojego spokojnie stojącego psa.

Na polecenie sędziego przewodnik komendą słowną "do mnie" lub komendą optyczną przywołuje psa do siebie. Wesoło i szybkim krokiem pies ma przyjść do przewodnika i usiąść tuż przed nim. Na komendę słowną lub optyczną pies ma zająć pozycję zasadniczą.

5. Aportowanie (5 punktów).

Komendy: "aport", "daj", "noga"

Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca przedmiot użytkowy, który ma przy sobie, ok. 10 kroków przed siebie. Komenda "aport" może być wydana dopiero, gdy przedmiot leży już nieruchomo. Pies siedzący obok swojego przewodnika (bez smyczy) na jednorazową komendę słowną "aport" lub komendę optyczną szybkim krokiem powinien dojść do przedmiotu, natychmiast go podjąć i tak samo szybkim krokiem przynieść go swojemu przewodnikowi. Pies ma usiąść tuż przed przewodnikiem i trzymać przedmiot w kufie tak długo, aż przewodnik po krótkiej chwili wydając komendę "daj" go odbierze. Na komendę słowną lub optyczną pies ma zająć pozycję zasadniczą. Przewodnik w czasie całego ćwiczenia nie może opuścić swojego miejsca.

6. Czołganie na dystansie 10 m (5 punktów).

Komendy: "waruj", "noga", oraz komendy do czołgania się

Przewodnik w postawie zasadniczej daje psu polecenie do warowania, pies ma się natychmiast położyć. Na polecenie sędziego przewodnik każe psu czołgać się 10 m. Podczas czołgania dozwolone są inne komendy. Przewodnik może iść obok psa lub czołgać się obok niego. Na końcu pies pozostaje w pozycji waruj. Na polecenie sędziego przewodnik wydaje mu polecenie przyjęcia postawy zasadniczej.

7. Wysyłanie naprzód z warowaniem (5 punktów).

Komendy: "naprzód" , "waruj" , "siad"

Na polecenie sędziego przewodnik wraz z psem przy nodze (bez smyczy) z pozycji zasadniczej rusza naprzód we wskazanym kierunku. Po 10-15 krokach przewodnik daje psu komendę słowną "naprzód" i zatrzymuje się. Wraz z komendą dozwolone jest jednoczesne, jednorazowe podniesienia ramienia. Pies ma szybkim krokiem oddalić się we wskazanym kierunku ok. 40 kroków. Na komendę słowną "waruj" pies ma się niezwłocznie położyć. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa, staje po jego prawej stronie i daje komendę słowną "siad" lub komendę optyczną w celu przyjęcia pozycji zasadniczej.

8. Warowanie z odwracaniem uwagi (10 punktów).

Komendy: "waruj" , "siad"

W momencie rozpoczęcia pracy przez innego psa (lub kilka psów) przewodnik komendą słowną, "waruj" lub komendą optyczną kładzie swojego psa na wyznaczonym przez sędziego miejscu. Następnie przewodnik, nie pozostawiając przy psie jakiegokolwiek przedmiotu, odchodzi od niego przynajmniej 40 kroków i ostatecznie staje odwrócony w kierunku do psa. Pies musi spokojnie leżeć podczas wykonywania ćwiczeń od 1 do 5 przez innego psa. Przewodnik musi stać spokojnie i niedozwolone jest jakiegokolwiek jego wpływanie na psa. Podczas wykonywania ćwiczenia 1 przez drugiego psa przewodnik przechodzi do poruszającej się grupy, a po zakończeniu tego ćwiczenia samodzielnie wraca na poprzednie miejsce. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i staje po jego prawej stronie. Na ponowne polecenie sędziego daje komendę słowną "siad". Pies musi szybko i równo usiąść.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Posłuszeństwo psów ratowniczych RH – L A, B i C

Maksymalna liczba punktów	50 punktów
1. Chodzenie przy nodze bez smyczy	15 punktów
2. Siad w marszu	5 punktów
3. Waruj w marszu z przywołaniem	5 punktów
4. Stój w marszu z przywołaniem	5 punktów
5. Aportowanie	5 punktów
6. Wysyłanie naprzód z warowaniem	5 punktów
7. Warowanie z rozpraszaniem uwagi	10 punktów

Postanowienia ogólne:

Sędzia ma możliwość podjęcia decyzji o przeprowadzeniu ćwiczeń posłuszeństwa grupowo z max 3 psami jednocześnie.

Meldowanie i odmeldowywanie przewodnika u sędziego odbywa się z psem na smyczy. Dozwolona jest smycz i łańcuszek.

Dobór komend pozostawia się przewodnikowi, muszą to być krótkie wyrazy.

Pies musi wykonywać ćwiczenia wesoło i szybko. W pozycji zasadniczej pies siedzi blisko i równo po lewej stronie przewodnika tak, że ramię psa znajduje się na wysokości kolana przewodnika. Sędzia wydaje polecenia tylko do rozpoczęcia ćwiczenia. Większość pozostałych elementów jak zwroty, zatrzymania, zmiany tempa marszu itd. wykonuje samodzielnie przewodnik. Jednakże dozwala się przewodnikowi pytanie sędziego o wskazówki.

Grupa składa się z przynajmniej czterech osób, włącznie z drugim przewodnikiem, przy czym w grupie musi być jedna osoba prowadząca psa na smyczy.

Elementy, których wykonanie dopuszcza tylko decyzja sędziego, są wyraźnie zaznaczone w opisie ćwiczeń. Przy przywołaniu psa z pozycji "sprzed przewodnika" do pozycji "przy nodze", pies może tę pozycję siedzącą przyjąć bezpośrednio (zataczając zadem półokrąg) lub obchodząc przewodnika dookoła.

Kolejność ćwiczeń 1-5 jest losowana bezpośrednio przed startem.

Elementem rozpraszającym podczas ćwiczeń może być odgłos pracującego silnika, oprócz tego można użyć 2 strzały (kaliber 6-9 mm) z wyjątkiem ćwiczenia wysyłania "naprzód"

Pies ma się zachowywać obojętnie na strzały i hałas. Jeżeli pies zachowa się lękliwie na odgłos strzałów lub hałas zostaje wycofany z egzaminu. Jeżeli pies na odgłos strzału zachowuje się agresywnie - będzie to uznane jako błąd, dopóki przewodnik panuje nad psem. Maksymalną liczbę punktów może uzyskać pies, który jest obojętny na strzały i hałas.

Agresywne i lękliwe psy są z egzaminu wykluczone.

Postanowienia wykonawcze:

1. Chodzenie przy nodze bez smyczy (15 punktów).

Komenda: "równaj"

Komenda jest dozwolona przy ruszeniu z miejsca i przy zmianie tempa marszu. Z pozycji zasadniczej, na komendę przewodnika "równaj", pies musi uważnie, wesoło i dokładnie, z łopatką zawsze na wysokości kolana przewodnika iść po jego lewej stronie. Przy zatrzymaniu się ma samodzielnie, szybko i równo usiąść. Wysuwanie się psa do przodu, jego pozostawanie w tyle lub odchodzenie w bok są błędami. Błędne jest również zwalnianie i niezdecydowane zachowanie się przewodnika na zwrotach.

W marszu normalnym krokiem należy wykonać przynajmniej jeden zwrot w lewo, jeden w prawo i jeden w tył. Zmiana tempa marszu z biegu do marszu wolnego musi być wykonana bez tempa pośredniego tzn. wykonanego normalnym krokiem. W marszu krokiem normalnym należy pokazać dwa zatrzymania.

Na zakończenie ćwiczenia przewodnik wraz z psem, na polecenie sędziego, przechodzi przez grupę osób i wykonuje w niej przynajmniej jedno zatrzymanie. Osoby w grupie przemieszczają się względem siebie.

2. Siad w marszu (5 punktów).

Komendy: "równaj", "siad"

Z pozycji zasadniczej przewodnik wraz z psem przy nodze bez smyczy idzie naprzód. Po 10-15 krokach pies na komendę słowną "siad" lub komendę optyczną ma szybko usiąść. Ma się to odbyć bez zmiany tempa ruchu przez przewodnika i bez oglądania się na psa. Po następnych 30 krokach przewodnik staje i odwraca się w stronę psa. Na polecenie sędziego przewodnik wraca do swojego psa i przyjmuje pozycję zasadniczą.

3. Warowanie z przywołaniem (5 punktów).

Komenda: "równaj" , "waruj" , "do mnie" , "noga"

Z pozycji zasadniczej przewodnik wraz z psem przy nodze bez smyczy idzie naprzód.. Po 10-15 krokach pies ma na komendę słowną "waruj" lub komendę optyczną natychmiast zawarować. Ma się to odbyć bez zmiany tempa marszu przez przewodnika i bez oglądania się na psa. Po następnych 30 krokach w kierunku na wprost przewodnik zatrzymuje się, odwraca się do swojego spokojnie leżącego psa. Na polecenie sędziego przewodnik komendą słowną "do mnie" lub komendą optyczną przywołuje psa do siebie. Wesoło i szybkim krokiem pies ma przyjść do przewodnika i usiąść tuż przed nim. Na komendę słowną lub optyczną pies ma zająć pozycję zasadniczą.

4. Stój w marszu z przywołaniem (5 punktów).

Komendy: "równaj" , "do mnie" , "noga"

Z pozycji zasadniczej przewodnik wraz z psem przy nodze bez smyczy idzie naprzód.. Po 10-15 krokach pies ma na komendę słowną "stój" lub komendę optyczną natychmiast stanąć. Ma się to odbyć bez zmiany tempa marszu przez przewodnika i bez oglądania się na psa. Po następnych 30 krokach w kierunku na wprost przewodnik zatrzymuje się, odwraca się do swojego spokojnie stojącego psa.

Na polecenie sędziego przewodnik komendą słowną "do mnie" lub komendą optyczną przywołuje psa do siebie. Wesoło i szybkim krokiem pies ma przyjść do przewodnika i usiąść tuż przed nim. Na komendę słowną lub optyczną pies ma zająć pozycję zasadniczą.

5. Aportowanie (5 punktów).

Komendy: "aport", "daj", "noga"

Z pozycji zasadniczej przewodnik rzuca przedmiot użytkowy, który ma przy sobie, ok. 10 kroków przed siebie. Komenda "aport" może być wydana dopiero, gdy przedmiot leży już nieruchomo. Pies siedzący obok swojego przewodnika (bez smyczy) na jednorazową komendę słowną "aport" lub komendę optyczną szybkim krokiem powinien dojść do przedmiotu, natychmiast go podjąć i tak samo szybkim krokiem przynieść go swojemu przewodnikowi. Pies ma usiąść tuż przed przewodnikiem i trzymać przedmiot w kufie tak długo, aż przewodnik po krótkiej chwili wydając komendę "daj" go odbierze. Na komendę słowną lub optyczną pies ma zająć pozycję zasadniczą. Przewodnik w czasie całego ćwiczenia nie może opuścić swojego miejsca.

6. Wysyłanie naprzód z warowaniem (5 punktów).

Komendy: "naprzód", "waruj", "siad"

Na polecenie sędziego przewodnik wraz z psem przy nodze (bez smyczy) z pozycji zasadniczej rusza naprzód we wskazanym kierunku. Po 10-15 krokach przewodnik daje psu komendę słowną "naprzód" i zatrzymuje się. Wraz z komendą dozwolone jest jednoczesne, jednorazowe podniesienia ramienia. Pies ma szybkim krokiem oddalić się we wskazanym kierunku ok. 40 kroków. Na komendę słowną "waruj" pies ma się niezwłocznie położyć. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa, staje po jego prawej stronie i daje komendę słowną "siad" lub komendę optyczną w celu przyjęcia pozycji zasadniczej.

7. Warowanie z odwracaniem uwagi (10 punktów).

Komendy: "waruj", "siad"

W momencie rozpoczęcia pracy przez innego psa (lub kilka psów) przewodnik komendą słowną "waruj" lub komendą optyczną kładzie swojego psa na wyznaczonym przez sędziego miejscu. Następnie przewodnik, nie pozostawiając przy psie jakiegokolwiek przedmiotu, odchodzi od niego przynajmniej 40 kroków i ostatecznie staje odwrócony w kierunku do psa. Pies musi spokojnie leżeć podczas wykonywania ćwiczeń od 1 do 5 przez innego psa. Przewodnik musi stać spokojnie i niedozwolone jest jakiegokolwiek jego wpływanie na psa. Podczas wykonywania ćwiczenia 1 przez drugiego psa przewodnik przechodzi do poruszającej się grupy, a po zakończeniu tego ćwiczenia samodzielnie wraca na poprzednie miejsce. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa i staje po jego prawej stronie. Na ponowne polecenie sędziego daje komendę słowną "siad". Pies musi szybko i równo usiąść.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Sprawność psów ratowniczych. RH - F A i B, RH - FL A i B, RH - T A i B

Maksymalna liczba punktów	50 punktów
1. Kładka na beczkach	5 punktów
2. Huśtawka	5 punktów
3. Drabina pozioma	10 punktów
4. Skok w dal	5 punktów
5. Czołganie się przez tunel	5 punktów
6. Poruszanie się po nieprzyjemnym podłożu	5 punktów
7. Sterowanie psem na odległość	10 punktów
8. Noszenie i przekazywanie psa	5 punktów

Postanowienia ogólne:

Meldowanie i odmeldowywanie przewodnika u sędziego odbywa się z psem na smyczy. Dozwolona jest smycz i łańcuszek.

Dobór komend pozostawia się przewodnikowi, muszą to być krótkie wyrazy.

Każde ćwiczenie rozpoczyna się i kończy postawą zasadniczą.

Przewodnik decyduje w jakiej pozycji (siad, waruj, stój) zatrzyma psa przed lub po każdej przeszkodzie

Wszystkie przeszkody muszą być umocowane w taki sposób, aby nie stanowiły zagrożenia dla psa.

Stoliki do sterowania muszą być ustawione jak na schemacie w załączniku.

Postanowienia wykonawcze:

1. Kładka na beczkach (5 punktów).

Przeszkoda: 2 tej samej wielkości beczki o średnicy ok. 0,40 m, deska drewniana o długości ok. 4 m i szerokości 0,30 m.

Komendy: "hop" / następne (2) komendy - dowolne na zatrzymanie psa i ruszenie obok przewodnika / "noga"

Przewodnik wraz z psem przyjmuje postawę zasadniczą w odpowiedniej odległości od przeszkody. Na komendę słowną "hop" i komendę optyczną pies ma wskoczyć na kładkę i na komendę słowną w obrębie pierwszej połowy pozostawać. Może stać, siedzieć lub warować. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa, daje mu komendę do dalszego marszu i idzie z psem, aż ten zejdzie z kładki. Na komendę słowną "noga" lub komendę optyczną pies powinien przyjąć pozycję zasadniczą (przy przewodniku). Pies musi przejść całą długość deski bez okazywania strachu i bez okazywania chęci zeskoczenia.

2. Huśtawka (5 punktów).

Przeszkoda: deska drewniana o długości ok. 4 m, szerokości ok. 0,30 m, na środku beczka o średnicy ok. 0,40 m – 0,50 m

Komendy: "naprzód" /następne (2) komendy - dowolne na zatrzymanie psa i ruszenie obok przewodnika / "noga"

Przewodnik wraz z psem przyjmuje postawę zasadniczą w odpowiedniej odległości od przeszkody. Na komendę słowną "naprzód" i komendę optyczną pies ma dojść do punktu przechyłu przyrządu, następnie deskę przechylić, i zatrzymać się. Na polecenie sędziego przewodnik idzie do psa, daje mu komendę do dalszego marszu i idzie z psem, aż ten zejdzie z huśtawki. Po tym jak pies przechylił deskę, przewodnik może iść obok przyrządu jednakże bez pomagania psu. Nie może ani psa ani przyrządu dotykać. Na końcu przyrządu przewodnik komendą słowną "noga" lub komendą optyczną przywołuje psa do pozycji zasadniczej. Pies musi przejść całą przeszkodę bez okazywania strachu i bez okazywania chęci zeskoczenia.

3. Drabina pozioma (10 punktów).

Przeszkoda: drewniana drabina szczeblowa z podejściem, leżąca na dwóch podporach o wysokości ok. 0,50 m, długość ok. 4 m, szerokość ok. 0,50 m, odstęp między szczeblami 0,30 m, szerokość szczebla 5 cm .

Komendy: "naprzód", "noga"

Przewodnik wraz z psem przyjmuje postawę zasadniczą w odpowiedniej odległości od przeszkody. Na komendę słowną "naprzód" i komendę optyczną pies wchodzi przez podejście na drabinę i idzie przez nią aż do ostatniego szczebla na przeciwległej stronie. Stąd pies jest przez przewodnika zdejmowany i komendą słowną "noga" lub komendą optyczną przywołany do pozycji zasadniczej. Pies ma iść po szczeblach, a nie po listwach bocznych. Przewodnik może towarzyszyć pracującemu psu idąc obok przyrządu, bez dotykania przyrządu czy psa.

4. Skok w dal (5 punktów).

Przeszkoda: odległość do skoku 1,50 m przez np. rów z wodą (głębokość 1 m) lub urządzenie do skoku w dal (wysokość 0,30 m) itp.

Komendy: "hop", dowolna komenda na zatrzymanie psa, "noga"

Przewodnik wraz z psem przyjmuje postawę zasadniczą w odpowiedniej odległości od przeszkody. Na komendę słowną "hop" i komendę optyczną pies ma przeskoczyć przeszkodę. Po skoku, na komendę słowną "stój" lub komendę optyczną, pies ma stanąć. Na polecenie sędziego przewodnik udaje się do swojego psa i na komendę słowną lub optyczną przyjmuje postawę zasadniczą.

5. Czołganie się przez tunel (5 punktów).

Przeszkoda: przejście średnicy ok. 0,50 m , ok. 3 m długości

Komendy: "czołgaj" /dalsze komendy - dowolne/ "noga"

Przewodnik wraz z psem przyjmuje postawę zasadniczą w odpowiedniej odległości od przeszkody. Na komendę słowną "czołgaj" i komendę optyczną pies ma się przeczłogać przez przyrząd. Po opuszczeniu przyrządu przez psa, ma on na komendę słowną lub optyczną zatrzymać się. Może stać, siedzieć, warować. Na polecenie sędziego przewodnik udaje się do psa i przywołuje go komendą słowną "noga" lub komendą optyczną do pozycji zasadniczej.

6. Poruszanie się po nieprzyjemnym podłożu (5 punktów).

Przeszkoda: na powierzchni ok. 3m x 3m są rozłożone nieprzyjemne materiały (np. podłożone pod kamienie kawałki blachy, siatki stalowej, folii, a także gruz itp.)

Komenda: "równaj"

Przewodnik z psem przyjmuje przed przeszkodą pozycję zasadniczą. Po komendzie "równaj" przewodnik przechodzi przez przeszkodę wraz z psem przy nodze tam i z powrotem przy czym w drodze powrotnej należy wykonać zatrzymanie. Po opuszczeniu tej przeszkody przewodnik wraz z psem przyjmuje pozycję zasadniczą.

7. Sterowanie psem na odległość (10 punktów). (Wg załączonego schematu.)

Przyrządy: 1 słupek, 3 wyraźnie zaznaczone punkty (np. palety, beczki itp. wysokość max 0,60 m) w rozstawie ok. 40 m,.

Komendy: "rewir" lub "naprzód", "komenda na zatrzymanie", "hop", "do mnie", "noga"

Przewodnik wraz ze swoim psem przyjmuje w punkcie wyjściowym postawę zasadniczą. Na polecenie sędziego przewodnik, bez zmiany swojej pozycji, wysyła psa komendą słowną "naprzód" lub "rewir" i komendą optyczną do leżącego w odległości ok. 20 m zaznaczonego słupkiem miejsca. Na kolejne polecenie sędziego przewodnik, bez zmiany swojej pozycji, komendą słowną "rewir" lub "naprzód" oraz komendą optyczną wysyła psa do pierwszego wyznaczonego punktu. Na komendę słowną "hop" i komendę optyczną pies ma na niego wskoczyć i tam pozostać. Następnie przewodnik wysyła swojego psa do kolejnego punktu, na który pies ma również wskoczyć i tam pozostać. To samo dotyczy trzeciego wyznaczonego punktu. Kolejność, w której mają być osiągnięte punkty ustala sędzia na początku ćwiczenia. Z trzeciego punktu komendą słowną "do mnie" i komendą optyczną pies jest przywoływany przez przewodnika i powinien usiąść tuż przed nim. Na komendę słowną "noga" lub komendę optyczną pies powinien zająć pozycję zasadniczą.

8. Noszenie i przekazywanie psa (5 punktów).

Komenda: dowolna

Pies jest podnoszony z podłoża lub z jakiegoś podwyższenia (np. stołu) przez przewodnika lub inną osobę i następnie jest niesiony ok. 10 m i podany innej osobie obcej lub przewodnikowi. Jeżeli to przewodnik jest tą osobą która przejmuje psa musi go on postawić i odejść na 10 m. Obca osoba również przenosi psa na ok. 10 m i stawia go na podłożu. Pies musi pozostać aż do odwołania tam gdzie był postawiony. Na polecenie sędziego przewodnik przywołuje psa do siebie, przyjmuje pozycję zasadniczą, następnie zapina psa na smycz i udaje się do sędziego. Pies nie może wykazać agresji wobec przewodnika ani wobec pomocnika.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem przez sędziego oceny.

Sprawność psów ratowniczych. RH – L A, B i C

Maksymalna liczba punktów	50 punktów
1. Chodzenie za przewodnikiem	15 punktów
2. Jazda środkiem transportu	15 punktów
3. Sterowanie psem na odległość	10 punktów
4. Podnoszenie, przekazywanie psa	10 punktów

Postanowienia ogólne:

Meldowanie i odmeldowywanie przewodnika u sędziego odbywa się z psem na smyczy. Dozwolona jest smycz i łańcuszek.

Dobór komend pozostawia się przewodnikowi, muszą to być krótkie wyrazy.

Każde ćwiczenie rozpoczyna się i kończy postawą zasadniczą.

Przewodnik decyduje w jakiej pozycji (siad, waruj, stój) zatrzyma psa na lub po każdej przeszkodzie.

Przy ćwiczeniu nr 3 należy zachować odległości wg schematu.

Przewodnik może wykonywać ćwiczenie "chodzenia za przewodnikiem" w klasie A bez nart turowych, w klasie B i C na nartach turowych.

Postanowienia wykonawcze:

1. Chodzenie za przewodnikiem (15 punktów).

Komenda: "za mną"

Przewodnik przyjmuje wraz z siedzącym przy nodze psem postawę zasadniczą. Z pozycji tej przewodnik rozpoczyna wraz z psem marsz wyznaczoną w terenie przez sędziego trasą o łącznej długości ok. 500 m. Przy ruszaniu z miejsca przewodnik daje psu komendę słowną "za mną" oraz komendę optyczną. Komendy te mogą być wielokrotnie powtarzane podczas dalszego marszu. Pies ma niezwłocznie z pozycji zasadniczej wycofać się do tyłu i iść po śladach przewodnika bez przeszkadzania i utrudniania mu ruchu. Pies nie może wyłamać się poza wydeptany ślad przewodnika, wychodzić do przodu lub pozostawać zbyt daleko w tyle. Korzystny odstęp w marszu psa za przewodnikiem wynosi ok. 1 do 1,5 m.

2. Jazda środkiem transportu (15 punktów).

Środek transportu: ratrak, wyciąg krzeselkowy, śmigłowiec, lub inny podobny.

Komendy: dowolne na wejście i zejście, "noga"

Przewodnik i pies przyjmują pozycję zasadniczą w odpowiedniej odległości od środka transportu. W ćwiczeniu powinny być zachowane wszelkie środki ostrożności. Psa należy wsadzić do środka transportu, który w tym momencie musi być wyłączony. Po jeździe lub locie przewodnik z psem wysiada z pojazdu i z boku, poza zasięgiem działania środka transportu, stawia psa na podłożu. Następnie komendą słowną "noga" lub komendą optyczną przywołuje psa do zajęcia pozycji zasadniczej.

3. Sterowanie psem na odległość (10 punktów). (Wg schematu)

Znaczenia: 1 słupek, 3 wyraźnie zaznaczone punkty w rozstawie ok. 40 m

Komendy: "rewir" lub "naprzód", "komenda na zatrzymanie", "do mnie", "noga",

Przewodnik wraz ze swoim psem przyjmuje w punkcie wyjściowym postawę zasadniczą. Na polecenie sędziego przewodnik, bez zmiany swojej pozycji, wysyła psa komendą słowną "naprzód" lub "rewir" i komendą optyczną do znajdującego się w odległości ok. 20 m, zaznaczonego słupkiem, miejsca. Na kolejne polecenie sędziego przewodnik, bez zmiany swojej pozycji, komendą słowną "rewir" lub "naprzód" oraz komendą optyczną wysyła psa do pierwszego wyznaczonego punktu, przy którym pies powinien się zatrzymać. Następnie przewodnik wysyła swojego psa do kolejnego punktu, w którym pies również powinien się zatrzymać. To samo dotyczy trzeciego wyznaczonego punktu.

Kolejność, w której mają być osiągnięte punkty ustala sędzia na początku ćwiczenia.

Z trzeciego punktu komendą słowną "do mnie" lub komendą optyczną pies przywoływany przez przewodnika powinien usiąść tuż przed nim. Na komendę słowną "noga" lub komendę optyczną pies powinien zająć pozycję zasadniczą. Przewodnik zapina psa na smycz i udaje się do sędziego.

4. Podnoszenie , przekazywanie psa (10 punktów).

Komendy: "stój", "waruj"

Pies (na smyczy) na komendę słowną "stój" lub komendę optyczną ma spokojnie stanąć. Następnie przewodnik lub pomocnik podnosi psa z ziemi i stawia na drugim poziomie znajdującym się ok. 1 m wyżej. Psa można podać do rąk pomocnikowi lub przewodnikowi stojącemu na drugim poziomie. Pies nie może wykazać agresji w stosunku do swojego przewodnika jak też w stosunku do pomocników. Druga osoba lub przewodnik może psa odebrać i postawić go z powrotem na ziemi. Pies postawiony musi na komendę pozostać na swoim miejscu.

Na polecenie sędziego przewodnik i pies przyjmuje postawę zasadniczą.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Psa Tropiącego Klasa A (RH-F A)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca węchowa	200 punktów	
Część B	Posłuszeństwo	50 punktów	str. 14
Część C	Sprawność	50 punktów	str. 20

Maksymalna liczba punktów: 300 punktów

Część A - praca węchowa

Maksymalna liczba punktów:	200 punktów
1. Trzymanie się ścieżki śladu	100 punktów
2. Przedmioty 5 szt. x 4 pkt.	20 punktów
3. Wskazanie osoby	80 punktów

Czas na wypracowanie śladu: 20 minut

Ślad obcy, ok. 1000 kroków (krok=0,70m), wiek śladu: 90 minut

Zmienne podłoże, 5 załamań

5 przedmiotów użytkowych wielkości max buta

Pozorant leżący lub siedzący na końcu śladu

Tropienie luzem lub na 10 metrowej lince

Początek śladu na nieoznaczonym odcinku długości 20 m.

Postanowienia ogólne:

Deptacz odprowadza pozoranta na koniec śladu na 30 minut przed rozpoczęciem pracy psa. Następnie deptacz towarzyszy sędziemu. Przewodnik ma przed rozpoczęciem pracy węchowej oznajmić sędziemu o sposobie wskazywania.

Użyte przedmioty powinny być dobrze nasączone zapachem deptacza, nie przekraczać dozwolonej wielkości (max wielkość buta) i nie różnić się znacząco kolorem od podłoża. Zapach śladu przy kładzeniu przedmiotu powinien być możliwie niezmieniony, dlatego deptacz nie może szurać nogami ani zatrzymywać się. Przedmioty nie powinny być położone obok, ale na ścieżce śladu.

Przed i podczas tropienia przewodnik nie może wywierać na psa przymusu.

Pies ma podjąć ślad najpóźniej 3 minuty od rozpoczęcia. W przeciwnym wypadku pracę przerywa się = 0 punktów. Jeżeli wskazanie osoby lub przedmiotów odbędzie się z pomocą przewodnika lub pozoranta za ćwiczenie pies dostaje 0 punktów.

Za każde błędne wskazanie przedmiotu zabiera się 3 punkty.

Przerwanie przez sędziego pracy na śladzie następuje gdy przewodnik znajduje się więcej niż 10 m od ścieżki śladu. W trudnym terenie sędzia może pozwolić na większy dystans. Przerwanie pracy następuje również w każdym przypadku gdy sędzia ma wrażenie, że pies nie potrafi już podjąć śladu o własnych siłach.

Komendy:

"Ślad". Komenda jest dozwolona na początku śladu i po każdym przedmiocie. Dozwolone są również okazyjne: chwalenie psa oraz komenda "ślad", ale nie w pobliżu załamań i przedmiotów.

Postanowienia wykonawcze:

Po wywołaniu przewodnik wraz z psem gotowym do pracy melduje się u sędziego.

Początek śladu na nieoznaczonym odcinku długości 20 m jest dokładnie opisany przez sędziego. Przed pracą na śladzie, na początku, a także w trakcie całego śladu niedopuszczalny jest jakikolwiek przymus. Przewodnik idzie za psem utrzymując odległość 10 m - również przy tropieniu luzem (bez linki). Jak tylko pies znajdzie przedmiot, musi go, bez wpływania przewodnika, natychmiast podjąć lub przekonywująco zaznaczyć. Przy podjęciu może zatrzymać się i stać lub usiąść, albo przyjść do przewodnika. Kontynuacja marszu z przedmiotem jak również podjęcie przedmiotu w pozycji leżącej jest błędne. Zaznaczanie może być wykonane na leżąco, siedząco lub stojąco (również zamiennie). Jeżeli pies zaznaczył przedmiot, przewodnik udaje się do niego. Przez podniesienie przedmiotu do góry, przewodnik pokazuje, że pies znalazł. Następnie przewodnik wraz z psem kontynuują pracę na śladzie.

Po wykryciu osoby przewodnik ma natychmiast zatrzymać się. Pies ma znaną osobę jednoznacznie wskazać: poprzez oszczekanie, zaznaczenie, przez informację na bringsel lub poprzez swobodne doprowadzenie do pozoranta. Pies przy oszczekiwaniu ma pozostawać w promieniu max 2 m od ukrytej osoby, aż do momentu dojścia przewodnika. Pies zaznaczający powinien pozostawać przy pozorancie. Przy informacji na bringsel lub swobodnym doprowadzaniu pies musi doprowadzić swojego przewodnika prostą drogą do ukrytej osoby. Na polecenie sędziego przewodnik udaje się do swojego psa. Po zakończeniu pracy na śladzie przewodnik zapina psa na smycz, idzie do sędziego, przyjmuje postawę zasadniczą, przekazuje sędziemu znalezione przedmioty i odmeldowuje się.

Przy zaznaczonej osobie zabroniona jest jakakolwiek pomoc ze strony przewodnika i pozoranta. Każde agresywne zachowanie psa w stosunku do pozoranta wpływa negatywnie na ocenę. W przypadku odniesienia urazu przez pozoranta, pies zostaje zdyskwalifikowany.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Psa Tropiącego Klasa B (RH-F B)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca węchowa	200 punktów	
Część B	Posłuszeństwo	50 punktów	str. 14
Część C	Sprawność	50 punktów	str. 20

Maksymalna liczba punktów: 300 punktów

Część A - praca węchowa

Maksymalna liczba punktów 200 punktów

1. Trzymanie się ścieżki śladu 100 punktów
2. Przedmioty 6 szt. x 3 pkt. oraz 1 szt. x 2 pkt. 20 punktów
3. Wskazanie osoby 80 punktów

Czas na wypracowanie śladu: 45 minut

Ślad obcy, co najmniej 2000 kroków (krok=0,70m), wiek śladu: 180 minut

Zmienne podłoże, 7 załamań dopasowanych do ukształtowania terenu, w tym co najmniej dwa załamania pod kątem ostrym

7 przedmiotów użytkowych wielkości max buta.

Pozorant leżący lub siedzący na końcu śladu.

Tropienie luzem lub na 10 metrowej lince.

Początek śladu na obszarze 20 x 20 m, oznaczony przedmiotem identyfikacyjnym.

Postanowienia ogólne:

Dolna linia kwadratu jest zaznaczona 2 tyczkami. Deptacz zaczyna ślad w połowie bocznej linii i pozostawia na wyznaczonym polu przedmiot identyfikacyjny, który oznacza właściwy początek śladu. Przedmiot identyfikacyjny jest pod względem wielkości i materiału podobny do innych położonych na śladzie. Deptacz chwilę zatrzymuje się na początku śladu, następnie normalnym krokiem idzie we wskazanym kierunku, przekraczając drugą linię ograniczającą teren. Poszczególne proste śladu są różnej długości – dopasowane do konfiguracji terenu. Jedno z załamań musi mieć kształt półokręgu o promieniu min. 3 długości linki tropowej (ok. 30 m). Półokrąg zaczyna się i kończy załamaniem pod kątem prostym. Wszystkich 7 załamań ma być wydeptanych normalnym krokiem i dostosowanych do terenu. Minimum 2 z nich są kątami ostrymi. Kąty ostre mają mieć 30 – 60°.

Deptacz odprowadza pozoranta na koniec śladu na 30 minut przed rozpoczęciem pracy psa. Następnie deptacz towarzyszy sędziemu. Przewodnik ma przed rozpoczęciem pracy węchowej oznajmić sędziemu o sposobie wskazywania. Użyte przedmioty powinny być dobrze nasączone zapachem deptacza, nie przekraczać dozwolonej wielkości (buta) i nie różnić się znacząco kolorem od podłoża. Zapach śladu przy kładzeniu przedmiotu powinien być możliwie niezmienny, dlatego deptacz nie może szurać nogami ani zatrzymywać się. Przedmioty nie powinny być położone obok, ale na ścieżce śladu. Przerwanie przez sędziego pracy na śladzie następuje gdy przewodnik znajduje się więcej niż 10 m od ścieżki śladu. W trudnym terenie sędzia może pozwolić na większy dystans. Przerwanie pracy następuje również w każdym przypadku gdy sędzia ma wrażenie, że pies nie potrafi już podjąć śladu o własnych siłach.

Przed i podczas tropienia przewodnik nie może wywierać na psa przymusu.

Pies ma odnaleźć przedmiot identyfikacyjny najpóźniej 3 minuty od rozpoczęcia w przeciwnym wypadku pracę przerywa się = 0 punktów. Jeżeli wskazanie osoby lub przedmiotów odbędzie się z pomocą przewodnika lub pozoranta za ćwiczenie pies dostaje 0 punktów. Za każde błędne wskazanie przedmiotu zabiera się 3 punkty.

Komendy:

"Ślad". Komenda jest dozwolona na początku śladu i po każdym przedmiocie. Dozwolone są również okazyjne: chwalenie psa oraz komenda "ślad", ale oprócz miejsc w pobliżu załamań i przedmiotów.

Postanowienia wykonawcze:

Ocena pracy rozpoczyna się dopiero po odnalezieniu przedmiotu identyfikacyjnego. Przed pracą na śladzie, na początku, a także w trakcie całego śladu niedopuszczalny jest jakikolwiek przymus. Przewodnik idzie za psem utrzymując odległość 10 m - również przy tropieniu luzem (bez linki). Jak tylko pies znajdzie przedmiot, musi go, bez wpływania przewodnika, natychmiast podjąć lub przekonywująco zaznaczyć. Przy podjęciu może zatrzymać się i stać lub usiąść, albo przyjsć do przewodnika (aportować). Kontynuacja marszu z przedmiotem jak również podjęcie przedmiotu w pozycji leżącej jest błędne. Zaznaczanie może być wykonane na leżąco, siedząco lub stojąco (również zamiennie). Jeżeli pies zaznaczył przedmiot, przewodnik udaje się do niego. Przez podniesienie przedmiotu do góry, przewodnik pokazuje, że pies znalazł. Następnie przewodnik wraz z psem kontynuują pracę na śladzie.

Po wykryciu osoby przewodnik ma natychmiast zatrzymać się. Pies ma znaleźć osobę jednoznacznie wskazać: poprzez oszczekanie, zaznaczenie, przez informację na bringsel lub poprzez swobodne doprowadzenie do pozoranta. Pies przy oszczekiwaniu ma pozostawać w promieniu max 2 m od ukrytej osoby, aż do momentu dojścia przewodnika. Pies zaznaczający powinien pozostawać przy pozorancie. Przy informacji na bringsel lub swobodnym doprowadzaniu pies musi doprowadzić swojego przewodnika prostą drogą do ukrytej osoby. Na polecenie sędziego przewodnik udaje się do swojego psa. Po zakończeniu pracy na śladzie przewodnik zapina psa na smycz, idzie do sędziego, przyjmuje postawę zasadniczą, przekazuje sędziemu znalezione przedmioty i odmeldowuje się.

Przy zaznaczonej osobie zabroniona jest jakakolwiek pomoc ze strony przewodnika i pozoranta. Każde agresywne zachowanie psa w stosunku do pozoranta wpływa negatywnie na ocenę. W przypadku odniesienia urazu przez pozoranta, pies zostaje zdyskwalifikowany.

Po zakończeniu pracy przewodnik zapina psa na smycz, idzie do sędziego, przyjmuje postawę zasadniczą i oddaje znalezione przedmioty.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Psa Poszukiwawczego Klasa A (RH-FL A)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca węchowa	200 punktów	
Część B	Posłuszeństwo	50 punktów	str. 14
Część C	Sprawność	50 punktów	str. 20

Maksymalna liczba punktów: 300 punktów

Część A - praca węchowa

Maksymalna liczba punktów	200 punktów
1. Intensywność pracy i sterowność psa	80 punktów
2. Wskazanie 2 osób (po 60 pkt.)	120 punktów

Czas pracy: max 15 minut

Rozmiar terenu: 100x200 metrów, teren otwarty i częściowo zarośnięty

2 osoby ukryte

Postanowienia ogólne:

Aby wszystkie psy zdające miały takie same warunki na ok. 15 min. przed rozpoczęciem egzaminu przez teren powinno przejść wiele osób z psami.

Pozoranci zostają wprowadzeni na teren przeszukiwany ok. 10 min. przed rozpoczęciem egzaminu, tak aby nie mogli być zauważeni, ani przez przewodnika, ani przez psa.

Sędzia określa kierunek przeszukiwania przed rozpoczęciem egzaminu - kierunek ten należy zachować. Przeszukiwać można teren tylko raz niedopuszczalne jest cofanie się.

Przewodnik udaje się na linię środkową, która jest oznaczona co 50 m. Sterowanie psem musi być sprawdzone przez sędziego.

Pies może mieć kamizelkę i/lub obrozę.

Przewodnik przed rozpoczęciem pracy poszukiwawczej musi powiadomić sędziego o sposobie wskazywania (informacji); czy pies oszczekuje, czy informuje przy pomocy bringsela, czy też swobodnie doprowadza. Przy swobodnym doprowadzaniu, pies biega między przewodnikiem a kryjówką najkrótszą drogą tam i z powrotem, i poprzez to prowadzi przewodnika do ofiary.

Jeżeli wskazanie osoby odbędzie się z pomocą przewodnika lub pozoranta za ćwiczenie pies dostaje 0 punktów. Zabroniona jest jakakolwiek pomoc przy oznaczaniu pozorantów ze strony przewodnika i pozorantów.

Postanowienia wykonawcze:

Praca poszukiwawcza.

Przewodnik wraz ze swoim, przygotowanym do pracy, psem oczekuje w miejscu, z którego niewidoczny jest teren do przeszukania, do momentu aż nie zostanie przywołany. Gotowego do pracy psa, przewodnik wysyła z wybranego punktu na przeszukiwanie. Pies na polecenie przewodnika powinien przeszukiwać teren zygzakiem (rewirować). W ćwiczeniu ocenia się intensywność pracy psa i jego sterowność.

Przewodnik może opuścić punkt początkowy dopiero gdy: pies znajdzie schowaną osobę lub gdy zezwoli na to sędzia. Pozoranci muszą zachowywać się spokojnie, leżąc lub siedząc w takim miejscu, aby pies miał możliwość kontaktu wzrokowego i fizycznego (po znalezieniu). Stanowiska ukrycia pozorantów powinny być zmieniane po każdym psie. Pies powinien wyraźnie wskazać znaną osobę. Przewodnik powinien zgłosić osiągnięte wskazanie i dopiero na polecenie sędziego może udać się (w zależności od sposobu informacji), do psa pozostającego przy pozorancie lub z psem do pozoranta. W przypadku oszczekiwania pies powinien znajdować się w promieniu max. 2 m od pozoranta, aż do momentu gdy przewodnik dojdzie do niego. Należy wziąć przy tym pod uwagę ukształtowanie terenu. Przy informacji na bringsel lub przy swobodnym doprowadzaniu, pies powinien doprowadzić swojego przewodnika jak najkrótszą drogą do ofiary.

Na polecenie sędziego przeszukiwanie rozpocznie się z miejsca które przewodnik opuścił, przy odnalezieniu pozoranta.

Pierwsze błędne wskazanie: -40 punktów

Drugie błędne wskazanie: praca wężowa zostaje przerwana.

W przypadku gdy pies nie znajdzie ukrytej osoby nie może zaliczyć egzaminu.

Nieodnalezienie osoby obniża ocenę z przeszukiwania o 61 punktów.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Psa Poszukiwawczego Klasa B (RH-FL B)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca węchowa	200 punktów	
Część B	Posłuszeństwo	50 punktów	str. 14
Część C	Sprawność	50 punktów	str. 20

Maksymalna liczba punktów: 300 punktów

Część A - praca węchowa

Maksymalna liczba punktów	200 punktów
1. Intensywność pracy i sterowność psa	80 punktów
2. Wskazanie 3 osób (po 40 pkt.) lub Wskazanie 4 osób (po 30 pkt.) lub Wskazanie 5 osób (po 24 pkt.) lub Wskazanie 6 osób (po 20 pkt.)	120 punktów

Czas pracy: max 20 minut przy 3 - 4 osobach.
max 30 minut przy 5 - 6 osobach.

Rozmiar terenu: 100x300 metrów, odkryty i częściowo (co najmniej 50%) zakryt (drzewa, krzewy, budowle)

3 do 6 osób (liczba osób ukrytych w ramach jednego egzaminu musi pozostać stała)

Postanowienia ogólne:

Aby wszystkie psy zdające miały takie same warunki na ok. 15 min. przed rozpoczęciem egzaminu przez teren powinno przejść wiele osób z psami.

Dopuszczalne są kryjówki niedostępne dla psa. Kryjówki mogą znajdować się max do 2 m nad poziomem podłoża.

Pozoranci zostają wprowadzeni na teren przeszukiwany ok. 10 min. przed rozpoczęciem egzaminu, tak aby nie mogli być zauważeni, ani przez przewodnika, ani przez psa.

Sędzia określa kierunek przeszukiwania przed rozpoczęciem egzaminu - kierunek ten należy zachować. Przeszukiwać można teren tylko raz niedopuszczalne jest cofanie się.

Przewodnik udaje się na linię środkową, która jest oznaczona co 50 m. Sterowanie psem musi być sprawdzone przez sędziego.

Pies może mieć kamizelkę i/lub obroź.

Przewodnik przed rozpoczęciem pracy poszukiwawczej musi powiadomić sędziego o sposobie wskazywania (informacji); czy pies oszczekuje, czy informuje przy pomocy bringsela, czy też swobodnie doprowadza. Przy swobodnym doprowadzaniu, pies biega między przewodnikiem a kryjówką najkrótszą drogą tam i z powrotem, i poprzez to prowadzi przewodnika do ofiary.

Jeżeli wskazanie osoby odbędzie się z pomocą przewodnika lub pozoranta za ćwiczenie pies dostaje 0 punktów. Zabroniona jest jakakolwiek pomoc przy oznaczaniu pozorantów ze strony przewodnika i pozorantów.

Postanowienia wykonawcze:

Praca poszukiwawcza.

Przewodnik wraz ze swoim, przygotowanym do pracy, psem oczekuje w miejscu, z którego niewidoczny jest teren do przeszukania, do momentu aż nie zostanie przywołany.

Gotowego do pracy psa, przewodnik wysyła z wybranego punktu na przeszukiwanie. Pies na polecenie przewodnika powinien przeszukiwać teren zygzakiem (rewirować). W ćwiczeniu ocenia się intensywność pracy psa i jego sterowność.

Przewodnik może opuścić punkt początkowy dopiero gdy: pies znajdzie schowaną osobę lub gdy zezwoli na to sędzia. Pozoranci muszą zachowywać się spokojnie, leżąc lub siedząc. Miejsca kryjówek mogą być rozmieszczone tak, by pies nie miał możliwości kontaktu wzrokowego i fizycznego (po znalezieniu). Stanowiska ukrycia pozorantów powinny być zmieniane po każdym psie. Pies powinien wyraźnie wskazać znaną osobę. Przewodnik powinien zgłosić osiągnięte wskazanie i dopiero na polecenie sędziego może udać się (w zależności od sposobu informacji), do psa pozostającego przy pozorancie lub z psem do pozoranta. W przypadku oszczekiwania pies powinien znajdować się w promieniu max. 2 m od pozoranta, aż do momentu gdy przewodnik dojdzie do niego. Należy wziąć przy tym pod uwagę ukształtowanie terenu. Przy informacji na bringsel lub przy swobodnym doprowadzaniu, pies powinien doprowadzić swojego przewodnika jak najkrótszą drogą do ofiary.

Na polecenie sędziego przeszukiwanie rozpocznie się z miejsca które przewodnik opuścił, przy odnalezieniu pozoranta.

Pierwsze błędne wskazanie: - 40 punktów

Drugie błędne wskazanie: praca wędchowa zostaje przerwana.

W przypadku gdy pies nie znajdzie ukrytej osoby nie może zaliczyć egzaminu.

Nieodnalezienie osoby obniża ocenę z przeszukiwania o 61 punktów.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Psa Gruzowego Klasa A (RH-T A)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca wężowa	200 punktów	
Część B	Posłuszeństwo	50 punktów	str. 14
Część C	Sprawność	50 punktów	str. 20

Maksymalna liczba punktów: 300 punktów

Część A - praca wężowa

Maksymalna liczba punktów	200 punktów
1. Wskazanie 2 osób (po 60 pkt.)	120 punktów
2. Intensywność pracy i sterowność	80 punktów

Czas pracy: max 15 minut (bez ćwiczeni wskazywania)
Gruzowisko o powierzchni od 600 do 800m², na jednym lub kilku poziomach.
2 osoby ukryte

Postanowienia ogólne:

Dwie osoby ukryte, tak aby pies nie miał możliwości kontaktu wzrokowego i fizycznego.

Elementy rozpraszające: tłący się ogień - dym, odgłosy pracującego silnika, uderzenia młota, bębnienie itd. jak również strzały oddane obok gruzowiska.

Przewodnik przed rozpoczęciem pracy poszukiwawczej ma powiadomić sędziego o sposobie wskazywania (informacji), czy pies oszczekuje, informuje przy pomocy bringsela, czy swobodnie doprowadza. Pies gotowy do pracy może mieć kamizelkę lub/i obrozę. Przy swobodnym doprowadzaniu, pies biega między przewodnikiem a kryjówką najkrótszą drogą tam i z powrotem i poprzez to prowadzi przewodnika do ofiary.

Przewodnik może opuścić miejsce startowe i wejść na obszar gruzowiska dopiero gdy zaleci to sędzia.

Pozoranci powinni być ukryci w odległości co najmniej 10 m, swoje pozycje w kryjówkach powinni zająć 15 min przed rozpoczęciem pracy psa. Kryjówki użyte dla poprzedniego psa muszą być otwarte. Kryjówki muszą być po każdym przejściu zmienione. Wykorzystane kryjówki mogą być jednak użyte ponownie.

Bezpośrednio przed rozpoczęciem pracy psa jak i w trakcie jego pracy po gruzowisku powinny chodzić wzdłuż i wszerz co najmniej 3 osoby.

Postanowienia wykonawcze:

Praca poszukiwawcza.

Przewodnik wraz ze swoim, przygotowanym do pracy, psem oczekuje w miejscu, z którego niewidoczny jest teren do przeszukania, do momentu aż nie zostanie przywołany.

Przewodnik wybiera wg niego najbardziej odpowiednie miejsce do rozpoczęcia poszukiwań na wyznaczonym obszarze. Nie może to być jednak od strony, z której zostali na teren wprowadzeni pozoranci. Gotowego do pracy psa, przewodnik wysyła z wybranego punktu na przeszukiwanie. Pies powinien przeszukiwać teren wg poleceń przewodnika. Należy uwzględniać kierunek wiatru.

W ćwiczeniu ocenia się intensywność pracy psa i jego sterowność. Pies powinien wyraźnie wskazać znalezioną osobę. Przewodnik powinien zgłosić osiągnięte wskazanie i dopiero na polecenie sędziego może udać się (w zależności od sposobu informacji), do psa pozostającego przy kryjówce lub z psem do kryjówki. Pies w przypadku oszczekiwania musi pozostawać w promieniu max. 2 m od ukrytej osoby, do momentu aż dojdzie do niego przewodnik. Przy informacji na bringsel lub przy swobodnym doprowadzaniu, pies powinien doprowadzić swojego przewodnika jak najkrótszą drogą do ofiary. Przewodnik zgłasza sędziemu oznaczenie i może iść do psa/za psem na jego polecenie. Przewodnik musi wyraźnie określić ognisko zapachu ewentualnie miejsce skąd pies czuje zapach. Odnalezioną osobę odkopują pomocnicy. Dalsza praca następuje na polecenie sędziego. Przewodnik może wysłać psa do dalszej pracy z granicy ruin lub z miejsca znalezienia pozoranta. O zakończeniu pracy decyduje sędzia.

Pierwsze błędne wskazanie obniża wartość pracy węchowej o 40 punktów z całości zdobytych.

Przy drugim błędnym wskazaniu praca węchowa zostaje przerwana.

Pies który nie odnalazł ukrytej osoby nie może zaliczyć egzaminu. Nieznalezienie osoby obniża punktację o 61 pkt.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Psa Gruzowego Klasa B (RH-T B)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca węchowa	200 punktów	
Część B	Posłuszeństwo	50 punktów	str. 14
Część C	Sprawność	50 punktów	str. 20

Maksymalna liczba punktów: 300 punktów

Część A - praca węchowa

Maksymalna liczba punktów	200 punktów
1. Intensywność pracy i sterowność psa	80 punktów
2. Wskazanie 3 osób (po 40 pkt.) lub Wskazanie 4 osób (po 30 pkt.) lub Wskazanie 5 osób (po 24 pkt.) lub Wskazanie 6 osób (po 20 pkt.)	120 punktów

Czas pracy: max 30 minut na odszukanie 3 - 4 osób.
40 minut na odszukanie 5 - 6 osób.

Gruzowisko o powierzchni od 800 do 1200 m², na jednym lub kilku poziomach.

3 do 6 osób ukrytych (w ramach jednego egzaminu dla każdego psa musi być taka sama ilość pozorantów)

Postanowienia ogólne:

3-6 osób ukrytych, tak aby pies nie miał możliwości kontaktu wzrokowego i fizycznego.

Elementy rozpraszające: tłący się ogień - dym, odgłosy pracującego silnika, uderzenia młota, bębnienie itd. jak również strzały oddane obok gruzowiska.

Przewodnik przed rozpoczęciem pracy poszukiwawczej ma powiadomić sędziego o sposobie wskazywania (informacji), czy pies oczekuje, informuje przy pomocy bringsela, czy swobodnie doprowadza. Pies gotowy do pracy może mieć kamizelkę lub/i obrozę. Przy swobodnym doprowadzaniu, pies biega między przewodnikiem a kryjówką najkrótszą drogą tam i z powrotem i poprzez to prowadzi przewodnika do ofiary.

Przewodnik może opuścić miejsce startowe i wejść na obszar gruzowiska dopiero gdy zaleci to sędzia.

Pozoranci powinni być ukryci w odległości co najmniej 10 m, swoje pozycje w kryjówkach powinni zająć 15 min przed rozpoczęciem pracy psa. Kryjówki użyte dla poprzedniego psa muszą być otwarte. Kryjówki muszą być po każdym przejściu zmienione. Wykorzystane kryjówki mogą być jednak użyte ponownie.

Bezpośrednio przed rozpoczęciem pracy psa jak i w trakcie jego pracy po gruzowisku powinny chodzić wzdłuż i wszerz co najmniej 3 osoby.

Postanowienia wykonawcze:

Praca poszukiwawcza.

Przewodnik wraz ze swoim, przygotowanym do pracy, psem oczekuje w miejscu, z którego niewidoczny jest teren do przeszukania, do momentu aż nie zostanie przywołany.

Przewodnik wybiera wg niego najbardziej odpowiednie miejsce do rozpoczęcia poszukiwań na wyznaczonym obszarze. Nie może to być jednak od strony, z której zostali na teren wprowadzeni pozoranci. Gotowego do pracy psa, przewodnik wysyła z wybranego punktu na przeszukiwanie. Pies powinien przeszukiwać teren wg poleceń przewodnika. Należy uwzględnić kierunek wiatru.

W ćwiczeniu ocenia się intensywność pracy psa i jego sterowność. Pies powinien wyraźnie wskazać znalezioną osobę. Przewodnik powinien zgłosić osiągnięte wskazanie i dopiero na polecenie sędziego może udać się (w zależności od sposobu informacji), do psa pozostającego przy kryjówce lub z psem do kryjówki. Pies w przypadku oszczekiwania musi pozostawać w promieniu max. 2 m od ukrytej osoby, do momentu aż dojdzie do niego przewodnik. Przy informacji na bringsel lub przy swobodnym doprowadzaniu, pies powinien doprowadzić swojego przewodnika jak najkrótszą drogą do ofiary. Przewodnik zgłasza sędziemu oznaczenie i może iść do psa/za psem na jego polecenie. Przewodnik musi wyraźnie określić ognisko zapachu ewentualnie miejsce skąd pies czuje zapach. Odnalezioną osobę odkopują pomocnicy. Dalsza praca następuje na polecenie sędziego. Przewodnik może wysłać psa do dalszej pracy z granicy ruin lub z miejsca znalezienia pozoranta. O zakończeniu pracy decyduje sędzia.

Pierwsze błędne wskazanie obniża wartość pracy węchowej o 40 punktów z całości zdobytych.

Przy drugim błędnym wskazaniu praca węchowa zostaje przerwana.

Pies który nie odnalazł ukrytej osoby nie może zaliczyć egzaminu. Nieznalezienie osoby obniża punktację o 61 pkt.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Psa Lawinowego Klasa A (RH-L A)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca węchowa	200 punktów	
Część B	Posłuszeństwo	50 punktów	str. 17
Część C	Sprawność	50 punktów	str. 23

Maksymalna liczba punktów: 300 punktów

Część A - praca węchowa

Maksymalna liczba punktów	200 punktów
1. Intensywność pracy i sterowność psa	40 punktów
2. Zachowanie się przewodnika	40 punktów
3. Wskazanie osoby	90 punktów
4. Kopanie lub oszczekiwanie	30 punktów

Maksymalny czas pracy: 15 minut dla pracy poszukiwawczej.

Lawinisko o powierzchni min. 3000 m².

1 osoba zakopana na głębokości max 1 m.

Postanowienia ogólne:

Przewodnik może poruszać się po lawinisku na nartach turowych lub bez nich.

Pozoranta należy zakopać przynajmniej 20 minut przed rozpoczęciem pracy przez psa. Zabronione jest uczestniczenie osoby zakopywanej w bezpośrednich przygotowaniach kryjówki czyli jamy w śniegu. Przy zakopywaniu osób należy zachować odpowiednie środki ostrożności.

Dla lepszej kontroli jak i optymalnej pracy na lawinisku granice obszaru przeszukiwanego należy w widoczny sposób oznaczyć chorągiewkami.

Bezpośrednio przed rozpoczęciem ćwiczenia lawinisko powinno być zdeptane wzdłuż i w szerz przez co najmniej 3 osoby, pieszo lub na nartach.

Postanowienia wykonawcze:

Przewodnik wraz ze swoim, przygotowanym do pracy, psem oczekuje w miejscu, z którego lawinisko egzaminacyjne jest niewidoczne. Po przywołaniu przewodnika z psem na miejsce testu, sędzia objaśnia zadania do wykonania. Przewodnik wysyła psa do przeszukiwania w kierunku, który uzna za najbardziej właściwy. Przewodnik może opuścić punkt wyjściowy dopiero gdy: pies oddali się o więcej niż 30 m, lub pies zniknie z pola widzenia, lub gdy pies coś wskaże i sędzia pozwoli na podejście do niego.

Pies ma w wyraźny sposób zaznaczyć miejsce odnalezienia osoby poprzez kopanie lub oszczekiwanie i ma pozostawać w tym miejscu aż do przybycia przewodnika. Przewodnik musi zgłosić sędziemu fakt odnalezienia i może się udać do psa dopiero na polecenie sędziego. Miejsca znalezienia należy oznakować. Pozoranta odkopują na polecenie sędziego pomocnicy.

Pierwsze błędne wskazanie obniża wartość pracy węchowej o 40 punktów z całości zdobytych.

Przy drugim błędnym wskazaniu praca węchowa jest przerywana.

Pies który nie odnalazł ukrytej osoby nie może zaliczyć egzaminu.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Psa Lawinowego Klasa B (RH-L B)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca węchowa	200 punktów	
Część B	Posłuszeństwo	50 punktów	str. 17
Część C	Sprawność	50 punktów	str. 23

Maksymalna liczba punktów: 300 punktów

Część A - praca węchowa

Maksymalna liczba punktów	200 punktów
1. Intensywność pracy i sterowność psa	20 punktów
2. Zachowanie się przewodnika	40 punktów
3. Zlokalizowanie pipsa	20 punktów
4. Wskazanie 2 osób (po 50 pkt.)	100 punktów
5. Kopanie lub oszczekiwanie (po 10 pkt.)	20 punktów

Maksymalny czas pracy: 20 minut dla pracy poszukiwawczej.

Lawinisko o powierzchni min. 6000 m².

2 osoby zakopane na głębokości max 1m.

Postanowienia ogólne:

Przewodnik ma poruszać się po lawinisku na nartach turowych, chyba że sędzia zarządzi inaczej. Pozorantów należy zakopać przynajmniej 20 minut przed rozpoczęciem pracy przez psa. Przewodnik ani pies nie mogą widzieć przygotowań pola lawinowego. Zabronione jest uczestniczenie osób zakopywanych w bezpośrednich przygotowaniach kryjówek czyli jam w śniegu. Przy zakopywaniu osób należy zachować odpowiednie środki ostrożności. Dla lepszej kontroli jak i optymalnej pracy na lawinisku granice obszaru przeszukiwanego należy w widoczny sposób oznaczyć chorągiewkami. Bezpośrednio przed rozpoczęciem ćwiczenia lawinisko powinno być zadeptane wzdłuż i wszerz przez co najmniej 3 osoby, pieszo lub na nartach.

Postanowienia wykonawcze:

Przewodnik wraz ze swoim, przygotowanym do pracy, psem oczekuje w miejscu, z którego lawinisko egzaminacyjne jest niewidoczne. Po przywołaniu na miejsce testu, przewodnik wypytuje się sędziego o zadania do wykonania. Przewodnik ma wyjaśnić sędziemu strategię postępowania przy rozwiązywaniu zadania. Przewodnik wysyła psa do przeszukiwania w kierunku, który uzna za najbardziej właściwy. Przewodnik może opuścić punkt wyjściowy dopiero gdy: pies oddali się o więcej niż ok. 50 m, lub pies zniknie z pola widzenia, lub gdy pies coś wskaże i sędzia pozwoli na podejście do niego. Pies ma w wyraźny sposób zaznaczyć miejsce odnalezienia osoby poprzez kopanie lub oszczekiwanie i ma pozostawać w tym miejscu aż do przybycia przewodnika. Przewodnik musi zgłosić sędziemu fakt odnalezienia i może się udać do psa dopiero na polecenie sędziego. Miejsca znalezienia należy oznakować. Pozoranta odkopują na polecenie sędziego pomocnicy. Podczas wydobywania pierwszego pozoranta, bez oczekiwania na zakończenie (ostateczne wydobywanie ofiary), przewodnik zachęca psa do dalszych poszukiwań.

Dodatkowo przewodnik ma w ciągu 5 minut zlokalizować, wykopać i oddać sędziemu sygnalizator lawinowy (pips), który został zakopany na obszarze 10 x 10 m. Ćwiczenie to może być wykonane w połączeniu z posłuszeństwem lub sprawnością.

Pierwsze błędne wskazanie obniża wartość pracy węchowej o 40 punktów.

Przy drugim błędnym wskazaniu praca węchowa jest przerywana.

Pies który nie odnalazł ukrytej osoby nie może zaliczyć egzaminu. Nieznalezienie osoby obniża punktację o 61 pkt.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Egzamin Psa Lawinowego Klasa C (RH-L C)

Egzamin dzieli się na:

Część A	Praca węchowa	200 punktów	
Część B	Posłuszeństwo	50 punktów	str. 17
Część C	Sprawność	50 punktów	str. 23

Maksymalna liczba punktów: 300 punktów

Część A - praca węchowa

Maksymalna liczba punktów	200 punktów
1. Intensywność pracy i sterowność psa	20 punktów
2. Zachowanie się przewodnika	20 punktów
3. Zlokalizowanie pipsa	20 punktów
4. Wskazanie 3 osób (po 40 pkt.)	120 punktów
5. Kopanie lub oszczekiwanie (2x7 pkt. i 1x6pkt.)	20 punktów

Maksymalny czas pracy: 30 minut dla pracy poszukiwawczej.

Lawinisko o powierzchni min. 10000 m².

3 osoby zakopane na głębokości ok. 2 m. (bez możliwości kontaktu wzrokowego i fizycznego)

Postanowienia ogólne:

Przewodnik ma poruszać się po lawinisku na nartach turowych, chyba że sędzia zarządzi inaczej. Pozorantów należy zakopać przynajmniej 20 minut przed rozpoczęciem pracy przez psa. Przewodnik ani pies nie mogą widzieć przygotowań pola lawinowego. Zabronione jest uczestniczenie osób zakopywanych w bezpośrednich przygotowaniach kryjówek czyli jam w śniegu. Przy zakopywaniu osób należy zachować odpowiednie środki ostrożności. Dla lepszej kontroli jak i optymalnej pracy na lawinisku granice obszaru przeszukiwanego należy w widoczny sposób oznaczyć chorągiewkami. Bezpośrednio przed rozpoczęciem ćwiczenia lawinisko powinno być zadeptane wzdłuż i w szerz przez co najmniej 3 osoby, pieszo lub na nartach.

Postanowienia wykonawcze:

Przewodnik wraz ze swoim, przygotowanym do pracy, psem oczekuje w miejscu, z którego lawinisko egzaminacyjne jest niewidoczne. Po przywołaniu na miejsce testu, przewodnik wypytuje się sędziego o zadania do wykonania. Przewodnik ma określić przyjętą strategię postępowania przy rozwiązywaniu zadania. Przewodnik wysyła psa do przeszukiwania w kierunku, który uzna za najbardziej właściwy. Przewodnik może opuścić punkt wyjściowy dopiero gdy: pies oddali się o więcej niż ok. 50 m, lub pies zniknie z pola widzenia, lub gdy pies coś wskaże i sędzia pozwoli na podejście do niego. Pies ma w wyraźny sposób zaznaczyć miejsce odnalezienia osoby poprzez kopanie lub oszczekiwanie i ma pozostawać w tym miejscu aż do przybycia przewodnika. Przewodnik musi zgłosić sędziemu fakt odnalezienia i może się udać do psa dopiero na polecenie sędziego. Miejsca znalezienia należy oznakować. Pozoranta odkopują na polecenie sędziego pomocnicy. Pies ma kontynuować poszukiwanie na jedną komendę nie czekając na wydobywanie pierwszego pozoranta.

Dodatkowo przewodnik ma w ciągu 5 minut zlokalizować, wykopać i oddać sędziemu sygnalizator lawinowy (pips), który został zakopany na obszarze 10 x 10 m. Ćwiczenie to może być wykonane w połączeniu z posłuszeństwem lub sprawnością.

Pierwsze błędne wskazanie obniża wartość pracy węchowej o 40 punktów z całości zdobytych.

Przy drugim błędnym wskazaniu praca węchowa jest przerywana.

Pies który nie odnalazł ukrytej osoby nie może zaliczyć egzaminu. Nieznalezienie osoby obniża ocenę o 61 pkt.

Ta część egzaminu kończy się odmeldowaniem przewodnika i podaniem oceny przez sędziego.

Objaśnienia skrótów

FCI	Federacion Cynologique Internationale (Międzynarodowa Organizacja Kynologiczna)
IRO	Internationale Rettungshunde Organization (Międzynarodowa Organizacja Psów Ratowniczych)
IPO-R	Międzynarodowe Regulaminy Egzaminów Psów Ratowniczych
IRO-NRO	Krajowe organizacje ratownicze
FCI-LAO	Krajowe organizacje kynologiczne zrzeszone w FCI

Wyjątki dotyczące małych psów (do 35 cm w kłębie)

Pomiar wysokości psa sprawdza sędzia (powinien to zapisać i potwierdzić w dokumentach).

Psy do wysokości 35 cm. w kłębie mogą (ale nie muszą) wymagać następujących mniejszych parametrów przeszkód przy ocenie sprawności.

Drabina:

szerokość 0,30 m., odstęp szczebli 0,20 m.

Skok w dal:

długość 1,5 m., wysokość 0,15 m., głębokość 0,50 m.

Tunel:

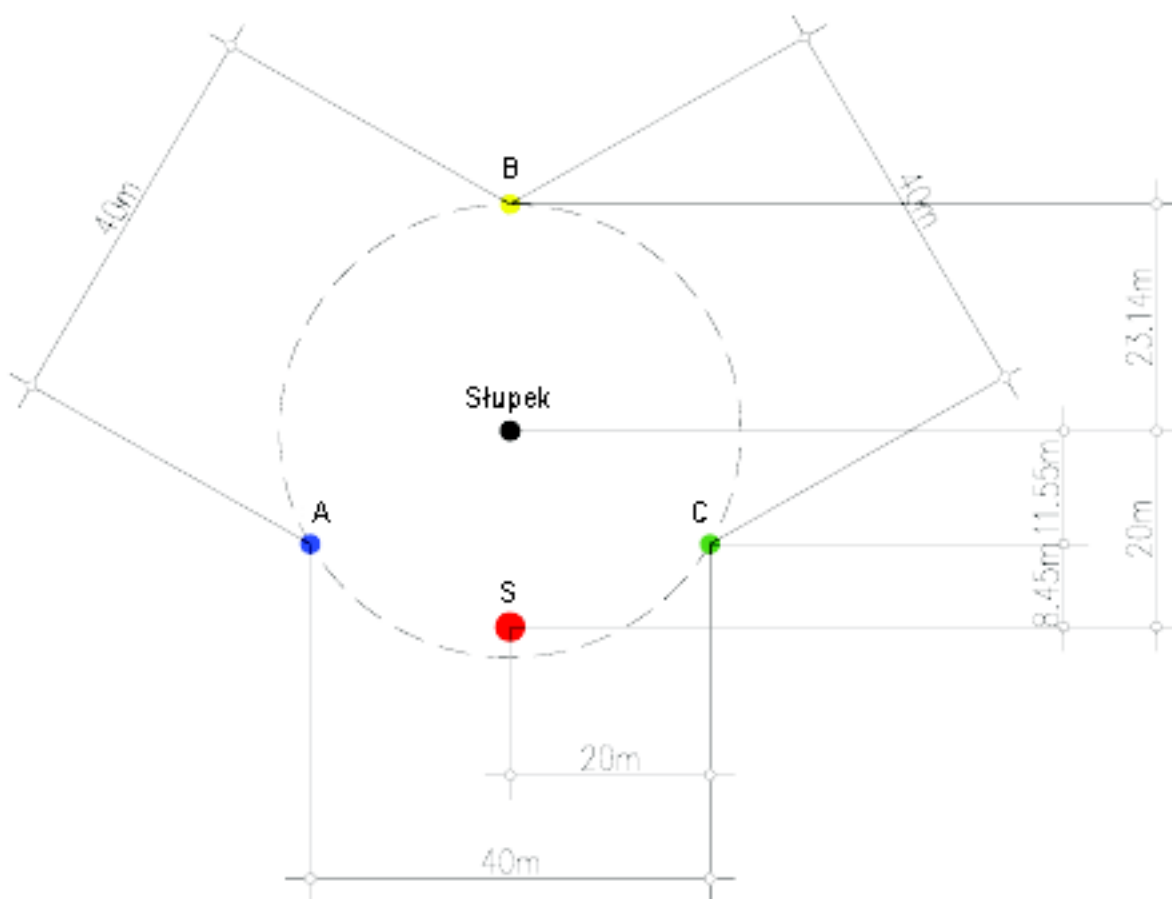
30 cm, długość 3 metry z załamaniem

Sterowanie:

Odległość między punktami 20 metrów.

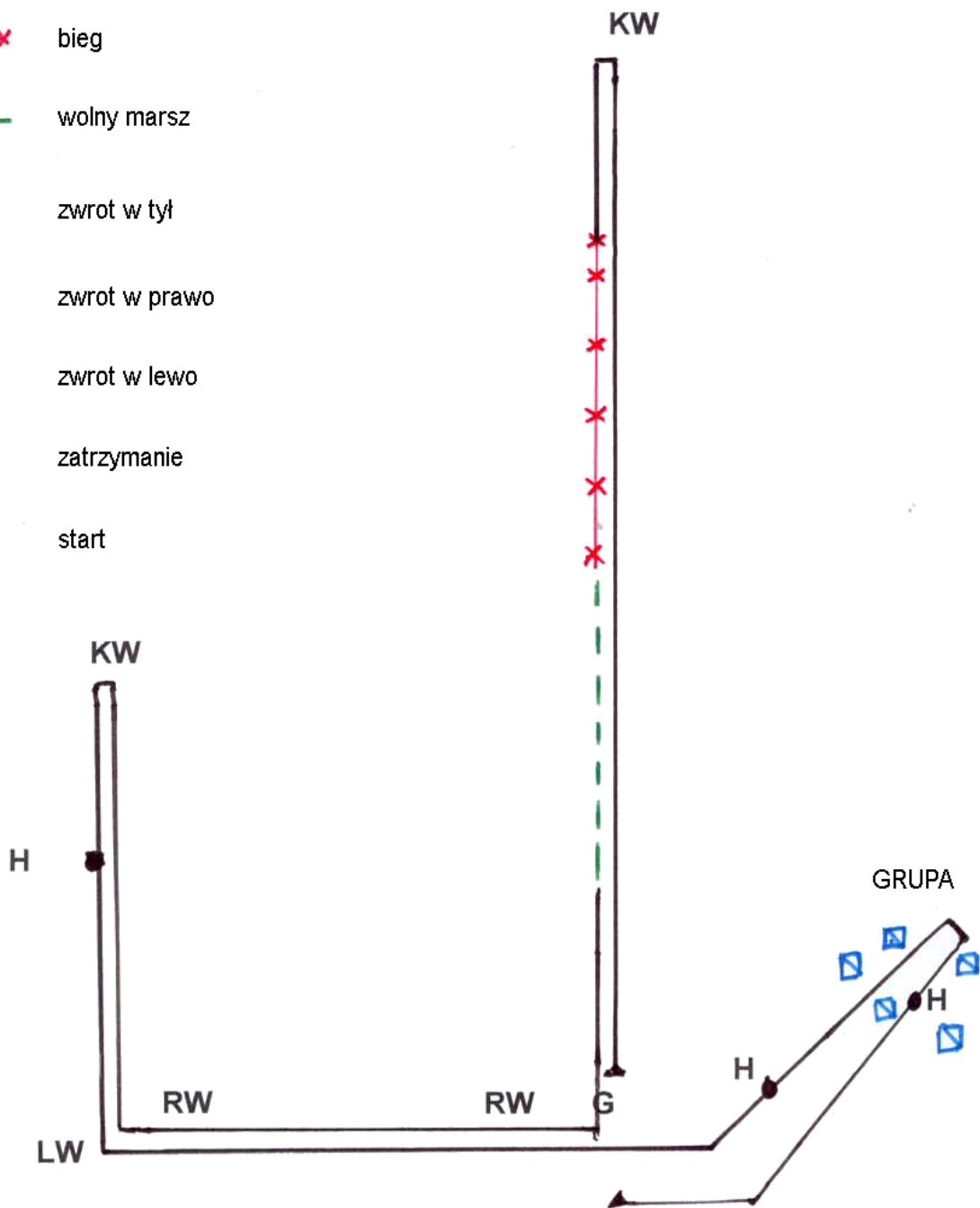
Szkic wysyłania psa na kierunki

S – punkt startu
A, B, C – wyznaczone punkty

Szkic chodzenia z psem przy nodze

- normalny krok
- ×××× bieg
- - - - wolny marsz
- KW zwrot w tył
- RW zwrot w prawo
- LW zwrot w lewo
- H zatrzymanie
- G start

UWAGA: Schemat trasy uzależniony jest od warunków terenowych. Można żądać wykonania najpierw zwrotu w lewo, a potem w prawo.